

श्रोत: काब्लिपुर, २०७५/०८/०८

मेवा खोलामा चासो

आनन्द गौतम

मेवाखोलाको विद्युत् उत्पादनमा सांसददेखि सरकारसम्मको नजर परेको छ । सांसदहरू कम्पनी खोलेर उत्पादन प्रक्रियामा लागेका छन् भने प्रदेश १ को सरकारले लगानीमा चासो देखाएको छ । मुख्यमन्त्री शेरधन राईले केही महिनाअघि हेलिकप्टरमा आएर खोला र उत्पादन क्षेत्रको भ्रमण गरेका थिए । प्रदेश सरकारले १२८ मेगावाटको तमोर मेवा जलविद्युत् आयोजनामा चासो देखाएको हो । ४९ मेगावाटको मध्य मेवा जलविद्युत् आयोजना पाँचथरका प्रतिनिधिसभा सांसद वसन्त नेम्बाङको नेतृत्वमा रहेको छ । यसमा ताप्लेजुङका प्रदेश सभा सदस्य टंक आडवोहाङ, पूर्वसांसद डम्बरध्वज तुम्बाहाम्फे बोर्ड सदस्य छन् । यो आयोजनामा कांग्रेस महासमिति सदस्य एवं पूर्व जिविस सभापति दीपेन्द्र सेन्दाङलगायतको संलग्नता छ ।

निर्माणको अनुमति पाइनसकेको स्पर्क हाइड्रो पावरले ४९ मेगावाट उत्पादनको प्रस्ताव गरेको छ । वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको काम भइरहेको आयोजनामा संरचना निर्माणका लागि सडक पुर्याउने, जग्गा खरिद गर्ने काम भएको नेम्बाङले बताए । उनका अनुसार चार सय रोपनी जग्गा खरिद गरिएको छ ।

५० मेगावाटभन्दा तल विस्तृत अध्ययन तथा सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्ने भएकाले समुदायसँग छलफललगायतको काम भइरहेको आयोजनाले बताएको छ । मिक्वाखोला गाउँपालिकाअन्तर्गत ३ र ४ नम्बर वडामा पर्ने यो आयोजना सर्भेक्षण अध्ययन अनुमति ऊर्जा तथा जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले ०७३ पुस ८ मा दिएको थियो ।

आयोजनाले वार्षिक २९ करोड युनिट विद्युत् उत्पादनको दाबी गरेको छ । ४ सय ६५ मिटर हेड भएको आयोजनाको ६ हजार मिटर लम्बाइ र ४.५ मिटर हेडरेस सुरुइ रहनेछ । ८७.२५ मिटर लम्बाइ र २० मिटर चौडाइको बाँध हुने आयोजना साँवाको फुडफुडे झरना नजिकैबाट सुरु भई लिबाङको नावा भन्नेस्थानमा झारिनेछ । यहाँ ६ किलोमिटरको टनेल निर्माण हुने नेम्बाङले बताए ।

९ अर्बको लागतमा बन्ने आयोजनामा साढे ६ अर्ब बैंकले लगानी गर्नेछ । बैंकको टुंगो भइसकेको तर पूर्ण सम्झौतापछि नाम सार्वजनिक गर्ने नेम्बाङले बताए । बाँकी रकम कम्पनीका प्रवर्द्धक र स्थानीयबाट जुटाउने कम्पनीका सल्लाहकार डम्बरध्वजतुम्बाहाम्फेले बताए ।

मिक्वाखोला र मेवाखोलामा गाउँपालिकाका बासिन्दाले मागेजति सेयर हाल्न पाउने व्यवस्था गरिएको उनले बताए । यिनै दुई गाउँपालिकाको बीच भएर नदी बगेको छ ।

संरचना भने सबै मिक्वाखोला क्षेत्रमा बनाइने उल्लेख छ । मेवाखोलाबाट युनियन मेवा हाइड्रोल मिक्वाखोला ५ पापुडमा २३, सूर्य होल्डिङ कम्पनीले पापुड र साँवाबाट २८, युनाइटेड मेवाखोला हाइड्रोपावर प्रालिले खाम्लुङ, खोक्लिङ, लिङतेप, लिबाङ र थुकिम्बाबाट ५०, मेवा डेभलेपमेन्ट प्रालिले लिबाङ, साँवा, नाल्वु, पापुड र थुकिम्बाबाट ४९ तथा स्पार्क हाइड्रो पावर कम्पनीले खोक्लिङ, पापुड र फुङलिङबाट १ सय २८ मेगावाट विद्युत् उत्पादनका लागि सरकारसँग प्रस्ताव गरेका छन् । निर्माण अनुमति कसैले पनि पाएको छैन ।

मिक्वाखोला गाउँपालिकाका सिरान तोक्पेगालाको सोदोपोखरी क्षेत्रबाट सुरुहुने मेवाखोला फुङलिङ र खोक्लिङको छेउ तमोर नदीमा आएर मिसिन्छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०८/०९

तल्लो मोदीखोलाको जलविद्युत्को उत्पादन पुसभित्रै

पर्वतको कुश्मा नगरपालिका-८ स्थित पराधिमा निर्माणाधीन २० मेगावाट क्षमताको तल्लो मोदीखोला जलविद्युत् आयोजनाले पुस मसान्तभित्रै उत्पादन थाल्ने भएको छ ।

आयोजनाले अधिकांश निर्माणकार्य पूरा भएकोले अबको डेढ/दुई महीनामै उत्पादन थाल्ने भएको हो । गत असारमै उत्पादन थाल्ने योजना भए पनि स्थानीयको अवरोध र प्राकृतिक प्रकोपलगायतका कारणले काम सम्पन्न गर्न झण्डै छ महीना ढिलाइ भएको हो । आयोजनाले ६० महीनामा उत्पादन शुरु गर्ने लक्ष्य लिएर विसं २०६९ साउनमा काम थालेको भए पनि दुई वर्ष बढी समय लागेको हो ।

आयोजनाका जनसम्पर्क अधिकृत सुरेन्द्र बेलवासेका अनुसार अब सामान्य फिटिङ्सको कामबाहेक सबैजसो काम सकिएको छ । “पुसभित्रै उत्पादन शुरु गर्ने तयारी भइरहेको छ । अहिले उत्पादनगृह, सुरुड र हेडबक्समा फिनिसिङको काम धमाधम चलिरहेको छ” उनले भने ।

वर्षामा पहिरो जाने, भासिने र आयोजनास्थल भित्रै बाढी पस्नेजस्ता प्राकृतिक समस्याले सुरुड निर्माण कार्यमा अवरोध उत्पन्न भएकाले केही ढिलाइ भएको हो । त्यसपछिको समयमा पनि अपेक्षित उपलब्धी हासिल गर्न नसकिएको आयोजना प्रमुख पवनकुमार यादवले जानकारी दिए । “गएको वर्ष सबैभन्दा धेरै अपेक्षा गरेका थियौं”, उनले भने, “त्यही बेलामा चुनाव भएका कारणले पनि काममा समस्या आएको हो”, “असार मसान्तसम्म उत्पादन दिने लक्ष्य पनि पूरा हुन सकेन, अब पुसभित्रै उत्पादनलाई राष्ट्रिय प्रसारणमा जोड्नेछौं” उनले भने ।

आयोजनाको अहिले करीब सम्पूर्ण काम पुरा भएको छ । एक/दुई प्रतिशत सामान्य काममात्र बाँकी रहेको जनसम्पर्क अधिकृत बेलवासेले बताए । सिभिलतर्फको निर्माण कम्पनी फेवा कन्स्ट्रक्सनले पनि अधिकांस काम पूरा भएको जनाएको छ । आयोजनाले अघिल्लो आर्थिक वर्षमा भने लक्ष्यअनुसारै काम भएको जनाएको छ । शुरुका वर्षहरूमा भूकम्प र नाकाबन्दीले असर गरेकाले त्यसको प्रभाव अझै देखिए पनि अघिल्लो वर्षमा विगतको तुलनामा धेरै काम भएको बेलवासेले बताए । ‘निर्माण कार्यमा केही ढिलाइ हुँदा निर्धारित समयभन्दा आयोजनाको काम लम्बिएको हो,’ उनले भने ।

रु.तीन अर्ब ६० करोड रुपैयाँको लागत अनुमानमा निर्माण शुरु भएको आयोजनाले निर्धारित समयमा उत्पादन दिन नसकेपछि लागत बढ्ने भएको छ । ०६८ भदौमा नेपाल विद्युत् प्राधिकरणसँग विद्युत् खरिद सम्झौता भएको आयोजनाको निर्माण कार्य एक वर्ष ढिला भएको थियो । आयोजनाको वार्षिक रु.११ करोड ७० लाख युनिट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य छ । आयोजनाको इन्जिनियरिङलगायत निर्माणको ठेक्का मनाङ ट्रेडलिङ्क र साउथ एसियन इन्फ्रास्ट्रक्चरले गरिरहेका छन् ।

शेयर निष्काशन

यसैबीच तल्लो मोदीखोला जलविद्युत् आयोजनाको प्रवर्द्धक मोदी इनर्जी लिमिटेडले सर्वसाधारणका लागि शेयर निष्काशन गर्ने भएको छ । आयोजनाको आइपिओ (प्रारम्भिक शेयर निष्काशन)सम्बन्धी

कार्यका लागि मोदी इनर्जी कम्पनी र बिक्री प्रबन्धकको रूपमा सनराइज क्यापिटल लिमिटेडबीच द्विपक्षीय सम्झौतापत्रमा हस्ताक्षर समेत भैसकेको छ । कम्पनीका तर्फबाट सञ्चालक कुमुदकुमार दुगड तथा क्यापिटलका तर्फबाट प्रमुख कार्यकारी अधिकृत विजयलाल श्रेष्ठ बीच सो सम्झौतापत्रमा हस्ताक्षर भएको हो ।

मोदी इनर्जी लिमिटेड, डिल्लीबजार, काठमाडौंले प्रतिसाधारण शेयर एक सय रुपैयाँ दरमा र. ४२ करोड रुपैयाँ बराबरको रु.४२ लाख कित्ता साधारण शेयर निष्काशन गर्ने भएको छ ।

श्रोत: ऊर्जा खबर, २०७५/०८/०९

१५ मेगावाटका दुई आयोजनाको 'टेक एन्ड पे' पिपिए

नेपाल विद्युत प्राधिकरणले १५ मेगावाटका दुई जलविद्युत आयोजनाका प्रवर्द्धकसँग आइतबार विद्युत खरिद सम्झौता गरेको छ । 'टेक एन्ड पे (लिउ र तिर)' प्रावधानअनुसार पिपिए गरिएको हो । प्राधिकरणले प्रसारण लाइन निर्माण गर्न नसके पनि भार प्रेषण केन्द्रको निर्देशनअनुसार आयोजना सञ्चालन गर्नुपर्नेछ । र, यसरी विद्युतगृह सञ्चालन गर्दा हुने नोकसानी नबेहोर्ने वा क्षतिपूर्ति नतिर्ने सर्त रहेको प्राधिकरणका प्रवक्ता प्रबल अधिकारीले बताए । उनका अनुसार दुवै आयोजनाको पिपिए त्यही प्रावधानमा भएको छ । उक्त प्रावधानअनुसार पिपिए गर्दा प्रवर्द्धकलाई विद्युत किनेमात्र प्राधिकरणले त्यसको भुक्तानी दिन्छ । नकिने वा किन्न नसके त्यसको घाटा प्रवर्द्धकले नै बेहोर्नुपर्छ । अरुण भ्याली हाइड्रो पावर कम्पनीले निर्माण गरिरहेको काबेली 'बी'-१ को ९.९ मेगावाटको क्यासकेड र कालिन्चाेक हाइड्रो पावरले निर्माण गर्ने ५ मेगावाटको सागु सोरुन खाेलाकाे पिपिए गरिएको हो । अरुण भ्यालीले काबेली खोलामा २५ मेगावाटको काबेली 'बी'-१ निर्माण गरिरहेको छ । काबेली क्यासकेडका लागि बैंक अफ काठमान्डू र एनएमबी बैंकले ऋण लगानी गर्ने भएका छन् । आगामी दुई महिनाभित्र वित्तीय व्यवस्थापन गर्ने तयारी भइरहेको प्रवर्द्धकले जानकारी दिएको छ । वार्षिक ५५ गिगावाट घन्टा ऊर्जा उत्पादन हुने र उत्पादित विद्युत काबेली कोरिडोरअन्तर्गत अमरपुर सबस्टेसनमा जोडिने गरी कनेक्सन एग्निमेन्ट (प्रसारण सम्झौता) भएको छ । करिब २ अर्ब रुपैयाँ लागत अनुमान गरिएको काबेलीमा ७५ प्रतिशत ऋण र २५ प्रतिशत स्वपूँजी लगानी हुनेछ । यसैगरी, दाेलखामा निर्माण हुने सागु साेरुन खाेलाकाे निर्माण अबकाे वर्षपछि सुरु गर्ने याेजना छ । करिब ९० कराेड रुपैयाँ लागत अनुमान गरिएकाे अायाेजनाबाट उत्पादित विद्युत सिंगटी सबस्टेसनमा जाेडिनेछ । अायाेजनामा ७० प्रतिशत ऋण र ३० प्रतिशत स्वपूँजी लगानी हुने प्रवर्द्धक हिमाल गुरुडले जानकारी दिए ।

श्रोत: नागरीक, २०७५/०८/०९

उपल्लो र अपर खिम्तीबाट १९ मेगावाट बिजुली

विष्णु बेल्लासे

६ महिनाभित्रै उपल्लो खिम्ती र अपर खिम्तीबाट १९ मेगावाट बिजुली राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा बिजुली थपिने भएको छ। हिमालय ऊर्जा विकास कम्पनी लिमिटेडले एकैसाथ १२ मेगावाटको उपल्लो खिम्ती र सात मेगावाटको अपर खिम्ती निर्माण गरिरहेको छ।

उक्त दुवै आयोजनाबाट आगामी ६ महिनाभित्र बिजुली उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखिएको हिमालय ऊर्जा विकास कम्पनीका प्रोजेक्ट मेनेजर रमाकान्त गौरोले बताए। 'दुवै आयोजनाबाट ६ महिनाभित्र बिजुली उत्पादन गर्ने गरी आयोजना निर्माण गरिरहेका छौं,' उनले नागरिकसँग भने, 'अहिलेसम्म दुवै आयोजनाको काम करिब ८० प्रतिशत पूरा भएको छ।'

रामेछाप र दोलाखाको सीमाना भएर बहने खिम्ती खोलामा निर्माणधीन दुईवटा विद्युत् आयोजना एकैसाथ दुरत गतिमा निर्माण भइरहेका छन्। दुवै आयोजना सँगसँगै अगाडि बढाएकाले आयोजनाबाट ६ महिनाभित्र व्यवसायिक रूपमा बिजुली उत्पादन हुने आयोजनाका प्रोजेक्ट मेनेजर गौरोले बताए।

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणसँग भएको सम्झौता अनुसार आगामी चैत भित्रमा विद्युत् उत्पादन गरिसक्नु पर्ने थियो। तर, विविध कारणले उक्त समयभन्दा दुई महिना जति ढिलो हुने भए पनि आगामी ६ महिनाभित्र बिजुली उत्पादन हुनेमा कुनै द्विविधा नभएको प्रोजेक्ट मेनेजर गौरोको भनाइ छ।

कम्पनीले १२ मेगावाट क्षमताको उपल्लो खिम्ती जलविद्युत् आयोजनाका लागि २०६७ माघ ९ मा नेपाल विद्युत् प्राधिकरणसँग विद्युत् खरिद सम्झौता (पिपिए) गरेको थियो। पिपिए अनुसार उक्त आयोजनाको विद्युत् खरिद दर सुक्खा याममा प्रतियुनिट सात रुपैयाँ र वर्षयाममा प्रतियुनिट चार रुपैयाँ रहेको छ।

यसैगरी, २०६९ चैत ९ मा पिपिए भएको अपर खिम्ती ७ मेगावाट जलविद्युत् आयोजना निर्माणको काम पनि दुरत गतिमा अगाडि बढाइएको छ। पिपिए अनुसार उक्त आयोजनाको विद्युत् खरिद दर सुक्खा याममा प्रतियुनिट ८.४० रुपैयाँ र वर्षयाममा प्रतियुनिट ४.८० रुपैयाँ रहेको छ। उक्त आयोजनाबाट पनि ६ महिनाभित्र बिजुली उत्पादन हुने छ। यी दुई आयोजनाबाट उत्पादन भएको बिजुली गर्जाङ सबस्टेसनमा जोडिनेछ।

आयोजना निर्माण गर्न तीन अर्ब १५ लाख रुपैयाँ लाग्ने अनुमान गरिएको छ। दुवै आयोजना निर्माण गर्नका लागि नबिल बैंक, एभरेस्ट बैंक, नेपाल बैंक र नेपाल इन्भेस्टमेन्ट बैंकले दुई अर्ब ३५ करोड ९० लाख ऋण उपलब्ध गराएका छन्। आयोजनामा २५ प्रतिशत स्वपूँजी (इक्विटी) र ७५ प्रतिशत कर्जा लगानी छ।

आयोजनाले तोकिएको समयभित्र काम सम्पन्न गर्ने लक्ष्यका साथ काम धमाधम अगाडि बढाइएको छ। आयोजना अन्तर्गत सिभिल निर्माण कार्य, हाइड्रोमेकानिकल, इलक्ट्रोमेकानिकल, ट्रान्समिसन लाइन तथा सबस्टेसन लगायतको काम अन्तिम चरणमा पुगेको छ।

आइपिओमा माग गरेभन्दा बढी रकम

हिमालय ऊर्जा विकास कम्पनीले आयोजना प्रभावित स्थानीयलाई खुला गरेको प्राथमिक सेयर निष्कासन (आइपिओ)मा मागभन्दा बढी आवेदन परेको छ। प्रभावित रामेछाप र दोलाखा जिल्लाका स्थानीयलाई नौ करोड ९० लाख रुपैयाँ (नौ लाख ९० हजार कित्ता) सेयर बिक्रीमा ल्याएकामा १२ करोड २७ लाख ५२ हजार रुपैयाँभन्दा बढीको आवेदन परेको छ।

सेयर खरिदका लागि गत बुधबारसम्म आवेदन दिन सकिने व्यवस्था गरिएको थियो। उक्त अवधिसम्म १२ करोड २७ लाख ५२ हजार ६ सय रुपैयाँ बराबरको सेयर खरिदका लागि आवेदन परेको हिमालय ऊर्जा विकास कम्पनी लिमिटेडका प्रबन्धक प्रकाश दुलालले बताए। 'कम्पनीले मागेको भन्दा दुई करोड ३७ लाख ५२ हजार ६ सय रुपैयाँ बढी उठेको छ,' उनले भने, 'स्थानीय सहभागिताले हामीलाई उत्साहित बनाएको छ।'

कम्पनीले आयोजना प्रभावित रामेछाप र दोलखा जिल्लाका स्थानीयलाई कात्तिक ६ गतेदेखि सेयर बिक्री गरेको थियो। यसमा न्यूनतम ५० देखि अधिकतम चार हजार नौ सय कित्तासम्म भर्न सकिने व्यवस्था गरिएको थियो। हिमालय ऊर्जाको गत चैत २४ गते सम्पन्न साधारण सभाले २४ लाख ७५ हजार कित्ता आइपिओ निष्कासन गर्ने प्रस्ताव पारित गरेको थियो। जसमा आयोजना प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दालाई नौ लाख ९० हजार कित्ता र सर्वसाधारणलाई १४ लाख ८५ हजार कित्ता सेयर छुट्याइएको छ।

२०५६ मा स्थापना भएको यस कम्पनीले हाल रामेछाप र दोलखामा बग्ने खिम्ती खोलामा १२ मेगावाटको उपल्लो खिम्ती र सात मेगावाटको अपर खिम्ती जलविद्युत् आयोजना निर्माण गरिरहेको छ।

श्रोत: ऊर्जा खबर, २०१५/०८/०९

त्रिशूली-मातातीर्थ प्रसारण लाइन, आधा दशकसम्म एउटै टावरमा विवाद

त्रिशूली कोरिडोरमा उत्पादित विद्युत काठमाडौं ल्याउने मेरुदण्डका रूपमा निर्माणाधीन त्रिशूली-३ 'बी' हब-मातातीर्थ प्रसारण लाइनअन्तर्गत सबस्टेसन नजिक एउटा टावर ५ वर्षदेखि निर्माण हुन सकेको छैन । अन्तरनिकाय समन्वय अभाव, स्थानीयबाट टावर गाड्न चाहिनेभन्दा बढी जग्गा लिनुपर्ने दबाब र बढी मुआब्जा दिनुपर्ने मागका कारण काम हुन नसकेको हो । प्रसारण लाइनको अधिकांश काम पूरा हुन लाग्दा समेत एउटै टावरले सम्पूर्ण कामलाई प्रभावित बनाइरहेको छ । माथिल्लो त्रिशूली-३ 'ए' को विद्युतगृहदेखि काठमाडौं मातातीर्थ सबस्टेसनसम्म ४५ किलोमिटर दूरीमा २२० केभी दोहोरो सर्किट १ सय ४० टावर गाड्नुपर्छ । अहिलेसम्म १ सय ३५ वटा टावर गाड्न खाल्डा खनिएको आयोजना प्रमुख फणिन्द्रराज जोशीले जानकारी दिए । 'खनिएका खाल्डामा १ सय २२ वटा टावर गाडिएको छ, अझै ४ वटा टावर गाड्ने खाल्डा खन्न बाँकी छ । सबस्टेसन नजिक निर्माण हुने ६एन टावरको अहिलेसम्म जग्गा लिन सकिएको छैन,' उनले ऊर्जा खबरसँग भने, 'स्थानीयले वरिपरिको सबै जग्गा लिइदिनुपर्यो भनिरहेका छन् । हामी त्यो गर्न सक्दैनौं ।' स्थानीय राजनीतिक दलका नेता-कार्यकर्ता, जग्गाधनी, प्रमुख जिल्ला अधिकारी लगायत सरोकारवाला पक्षबीच धेरै पटक छलफल भए पनि जग्गाको टुंगो लाग्न सकेको छैन । यही कारण आयोजनाबाट विद्युत उत्पादन भए पनि प्रणालीमा जोड्न सक्ने अवस्था हुँदैन । त्रिशूली-३ 'ए' र त्रिशूली-३ 'बी' हब दुई फरक आयोजना हुन् । तर, दुवै काम प्राधिकरणले गरिरहेको छ । जलविद्युत आयोजनाले गाड्नुपर्ने टावरका लागि जम्मा ४ आना जग्गा भए पुग्छ । तर, त्यहाँ ७ रोपनी लिनुपर्ने अवस्था देखिएको छ । सबस्टेसनले उक्त जग्गा लिइदिए काम गर्न सजिलो हुने आयोजनाका अधिकारीको भनाइ छ । तर, सबस्टेसनले बढी जग्गा लिन नसक्ने अडान राख्दै आएको छ । प्राधिकरणभित्रकै दुई निकायबीच समन्वय नहुँदा काम अघि बढेको छैन । यसमा केन्द्रीय व्यवस्थापनको ध्यान गएको देखिँदैन । आयोजनाका अनुसार टावर गाडिएको ५ किलोमिटर दूरीमा तार तानिएको छ । ककनी क्षेत्रको थप ५ किलोमिटरमा तार तानिँदैछ । अन्य ठाउँमा काम भए पनि पहिलो टावरले अरु कामलाई ओझेलमा पारेको छ । आयोजनाको विद्युतगृहदेखि त्रिशूली हबसम्म ५ वटा टावर यस अघि नै गाडेर तार तान्ने प्रक्रिया सुरु भएको छ । सबस्टेसन-बाडभञ्ज्याङसम्म १ सय २० टावर ठड्याउने काम पूरा भएको छ । बाडभञ्ज्याङ-मातार्तीर्थ कुण्डसम्म गाड्नुपर्ने १४ टावरमध्ये १० वटाको काम पनि सकिएको छ । कुण्डदेखि मातातीर्थ सबस्टेसनसम्म १.३ किलोमिटरमा भूमिगत लाइन विस्तार गरिएको

छ । जुन काम यसअघि नै पूरा भएको थियो । यही प्रसारण लाइनबाट झन्डै हजार मेगावाट विद्युत काठमाडौं भित्रिन सक्छ ।

श्रोत: क्यापिटल नेपाल, २०७५/०८/०९

तामाकोसीमा ऋण खोजेर सेयर भरेका स्थानीयको पैसा अझै फिर्ता भएन

सनराइज क्यापिटलका बहानाबाजी

निकेश खत्री

दोलखा फस्कु घर भई हाल काठमाडौंको बालुवाटार बस्दै आएका बासु कार्कीले तामाकोसीको सेयर आवेदन दिन सहकारीबाट १ लाख २० हजार रुपैयाँ ऋण लिए । त्यो पनि १६ प्रतिशत ब्याज तिर्ने सर्तसहित ।

परिवारका चार जनाको सेयर आवेदनबापत उनले सनराइज क्यापिटललाई १ लाख २० हजार रुपैयाँ बुझाए ।

प्रतिव्यक्ति ३ सय कित्ताका दरले चार जनाको नाममा सेयर भरे ।

उनलाई लागेको थियो 'तामाकोसीले सेयर बाँडफाँट गर्नेबित्तिकै सेयर परेर बाँकी रहेको पैसा आफ्नै खातामा फर्किन्छ र सहकारीको ऋण तिरौंला । तर, सेयर बाँडफाँट भएको करिब १ महिना बितिसकदा पनि उनको बाँकी रकम फिर्ता आएको छैन ।

उनले सहकारीबाट १ लाख २० हजार रुपैयाँ १ महिनाका लागि ब्याजमा लिएका हुन् । तर, आज चार महिना बितिसकदा पनि बैङ्कबाट पैसा फिर्ता नआएर चिन्तित मात्र छैनन्, सहकारीको चर्को ब्याजमा पिल्सिरहेका छन् ।

पैसा आए/नआएको बुझ्न उनी आफ्ना खाता भएको बैङ्क एनसीसीमा चार पटक गइसकेका छन् ।

यस्तै सुन्द्रावती घर भई बानेश्वर बस्दै आएका हरिप्रसाद शिवाकोटीले पनि सेयरमा आवेदन दिनका लागि साहुसँग ऋण गरेका थिए । ३ सय कित्ताका लागि दुई जनाको ६० हजार रुपैयाँ सनराइजमा राखेका उनको पनि हालसम्म पैसा आएको छैन । पैसा आउने आशमा पटक पटक बैङ्क पुगेका उनी खाली हात फर्कनु परेको छ ।

तर, सह बिक्रीप्रबन्धक सनराइज क्यापिटलले भने सबै ग्राहकको पैसा फिर्ता दिइसकेको बताएको छ । सनराइज क्यापिटलकी वित्त प्रमुख अर्चना श्रेष्ठले सबै लगानीकर्ताको पैसा फिर्ता दिइसकेको बताउँदै भनिन्, 'केही लगानीकर्ताको बाहेक सबै लगानीकर्ताको खातामा पैसा पठाइएको छ । खाता नम्बर नमिलेका लगानीकर्ताको भने पैसा नपठाइएको हो ।' सनराइज क्यापिटलका अनुसार फेरि एक पटक बैङ्क खाता चेक गर्दा नमिले चेक काटेर आवेदकलाई पैसा पठाइने छ ।

कम्पनीले आयोजना प्रभावित दोलखावासीका लागि असार १६ देखि भदौ २१ गतेसम्म १ करोड ५ लाख ९० हजार कित्ता सेयरका लागि निवेदन आह्वान गरेको थियो । जसको बाँडफाँट कात्तिक १५ गते शुक्रबार भएको थियो । तर, सेयर बाँडफाँट भएको ४ दिनपछि सबै आवेदकको खातामा पैसा जाने बताएको सनराइज क्यापिटलले हालसम्म पनि सबै आवेदकको खातामा पैसा नपठाएको पाइएको हो ।

बिक्री प्रबन्धकमा नागरिक लगानी कोष तथा सह बिक्री प्रबन्धकमा सनराइज क्यापिटल रहेको तामाकोसीको प्राथमिक सेयर (आईपीओ) कात्तिक १५ गते बाँडफाँट भएको थियो । कम्पनीले आयोजना प्रभावित दोलखावासीका लागि असार १६ देखि भदौ २१ गतेसम्म १ करोड ५ लाख ९० हजार कित्ता सेयरका खुलाएको थियो ।

अति प्रभावित 'क' वर्गका ३० कित्तादेखि १०० कित्ता माग गर्ने आवेदकले मागबमोजिम पाएका थिए भने ११० देखि ३०० कित्ता माग गर्नेले १०२ कित्ताका दरले सेयर पाएका थिए । यस्तै 'ख' वर्गका ३० कित्ता माग गर्नेले ३० कित्ता ४० कित्ता माग गर्नेले ३२ कित्ता र ५० देखि ३०० कित्ता माग गर्नेले ४८ कित्ता पाएका थिए । 'ग' वर्गका ३० कित्ता माग गर्ने लगानीकर्ताले ३० कित्ता, ४० कित्ता माग गर्नेले ३२ कित्ता र सोभन्दा माथी आवेदन गर्नेले ३४ कित्ता पाएका थिए ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०८/०९

न्यादी हाइड्रोको सुरुङ छेडियो

लमजुङमा निर्माणाधीन ३० मेगावाटको न्यादी जलविद्युत् आयोजनाको मुख्य सुरुङ ब्रेक थु भएको छ । २०७३ चैतबाट निर्माण सुरु भएको आयोजनाको ३.८४ किलोमिटर लामो सुरुङ बुधबार ब्रेक थु गरी सार्वजनिक गरिएको हो ।

मस्याङ्दी गाउँपालिका-६, डादीखोलामा निर्माण भइरहेको आयोजनामा मुख्य सुरुङ ब्रेक थु सँगै करिब ५० प्रतिशत काम सकिसकेको आयोजनाले जनाएको छ । अब १७ महिनाभित्र काम सम्पन्न गरी विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखेको आयोजना प्रवर्द्धक न्यादी हाइड्रोपावर कम्पनीका प्रोजेक्ट म्यानेजर उत्तम अमात्यले बताए । “आगामी वर्षा सुरु हुनु अघि नै ९० प्रतिशत काम सक्ने लक्ष्य छ,” अमात्यले भने, “अब यही क्रममा काम भयो भने १७ महिनाभित्र आयोजना सम्पन्न भई विद्युत् उत्पादन हुनेछ ।”

आयोजनाका अनुसार हेडरेस टनेल ३८ सय ४० मिटर, पेनस्टक टनेल ६८ मिटर, अडिट टनेलहरू ३०० मिटर र १५५ मिटर तथा ३०० मिटरको डाइभर्सन टनेल खन्ने कार्य सम्पन्न भएको छ । विद्युत्गृह (पावरहाउस) को फाउन्डेसन पीसीसी गरिएको तथा टेलरेसको निर्माणकार्य पूरा भएको आयोजनाले जनाएको छ । साथै पेनस्टक सपोर्ट कार्य निर्माण भइसकेको र पेनस्टकको स्टिल प्लेट आयोजनाको निर्माणस्थलमा आइपुगेको र फेब्रिकेट्स सुरु आयोजना जनसम्पर्क अधिकृत विजय गुरुडले बताए । आयोजनाका अनुसार बाँध क्षेत्रको सिभिल संरचना निर्माणको २० प्रतिशत काम सकिएको छ भने विद्युत्गृहको जग खन्ने काम सकेर संरचना निर्माणको तयारी गरिएको छ । आयोजनामा सुरुङसहित ७ सय २५ मिटर पेनस्टक पाइप राखिनेछ । ३० मेगावाटको आयोजना सम्पन्न गर्न ६ अर्ब रुपैयाँ लागत अनुमान गरिएको छ ।

आयोजनामा एभरेस्ट बैंकको अगुवाइमा ५ बैंकले ऋण लगानी गरेका छन् । आयोजनामा नबिल बैंक, ग्लोबल आइएमई बैंक, हिमालयन बैंक, सनराइज बैंक र जलविद्युत् लगानी तथा विकास कम्पनीको लगानी छ ।

आयोजनाको निर्माण चिनियाँ कम्पनी चचियाङ हाइड्रोपावर कन्स्ट्रक्सन एन्ड इन्स्टलेसन कम्पनीले गरेको छ । नदीको बहावमा आधारित यो आयोजनाबाट वार्षिक १६८ गिगावाट आवर विद्युत् उत्पादन गरी नेपाल विद्युत् प्राधिकरणलाई बिक्री गरिनेछ । आयोजनाले नेपाल विद्युत् प्राधिकरणसँग प्रचलित ‘पोष्टेड’ दरअनुसार वर्षायाममा ४ रुपैयाँ ८० पैसा र सुक्खायामका लागि ८ रुपैयाँ ४० पैसामा विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) गरेको छ । उक्त दर वार्षिक ३ प्रतिशतका दरले सामान्य वृद्धि भई आठ वर्षसम्म र सम्झौताको अवधि ३० वर्षसम्म कायम रहने बताइएको छ ।

-सन्देश पौडेल

श्रोत: कारोबार, २०७५/०८/०९

मध्यफावाखोला जलविद्युत् आउँदो वर्ष

निर्माणाधीन ५ सय किलोवाट क्षमताको मध्यफावाखोला जलविद्युत् आयोजना आगामी वर्षभित्र सम्पन्न हुने भएको छ । ५ सय किलोवाट क्षमताको विद्युत् आगामी वर्षभित्र निर्माण सम्पन्न हुने भएको हो ।

५ सय किलोवाट क्षमताको विद्युत् उत्पादन निर्माणअन्तर्गत ८० प्रतिशत काम सम्पन्न भएको मध्यफावाखोला जलविद्युत् सहकारी संस्था लिमिटेडका अध्यक्ष अम्बरकुमार श्रेष्ठले बताए । अध्यक्ष श्रेष्ठले भने, “इन्टेकदेखि प्राविधिक कामसमेत अन्तिम चरणमा पुगेको छ । निर्धारित समयमै योजना सम्पन्न हुनेमा शंका छैन ।”

अढाइ सय किलोवाट क्षमता उत्पादन हुने गरी सुरुवात गरिए तापनि उत्पादन क्षमता बढाउन मिल्ने र लगानी समेत जुट्ने निश्चित भएकाले ५ सय वाट उत्पादन गर्ने संस्थाले जनाएको छ । जिल्लाबासीका लागि सेयर सदस्य खुल्ला गरेको छ । संस्थाको पाँचौं साधारणसभाले चालू आर्थिक वर्षका लागि २ लाख ७० हजार कित्ता सेयर खुल्ला गरेको हो । सुरुवातमा फुडलिङ नगरपालिकाको फुरुम्बु र सिरिजंघा गाउँपालिकाको सिकैचाका बासिन्दामा मात्र सेयर सदस्य खुलाएको थियो । योजनाको कुल लागत १५ करोड १० लाख बढी छ । तीमध्ये नेपाल सरकार वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रले १२ करोड ६४ लाख ५० हजार अनुदान बहोर्ने छ । बाँकी २ करोड ७० लाख बढी रकम संस्थाले बेहोर्ने भएको छ । संस्थाको चालू आर्थिक वर्षसम्ममा कुल चुक्ता सेयर पुँजी १ करोड ८३ लाख ६ सय रुपैयाँ रहेको छ । ६ वर्षअघि सुरु भएको योजना सम्पन्न गर्न सडकको ट्रयाक खोल्नमै बढी समय लागेको थियो ।

उत्पादित विद्युत् फुडलिङ नगरपालिका सिरिजंघा गाउँपालिका-३ र ४ सिकैचा र तेल्लोक तथा फुडलिङ नगरपालिका-११ फुरुम्बुसहित ७ र ८ दोखुसहित पाथीभरा याङ्वरक गाउँपालिका-३ तिरिङ्केका उपभोक्तालाई वितरण गरी बाँकी विद्युत् नेपाल सरकारलाई बेच्ने संस्थाको योजना छ । केन्द्रीय विद्युत् लाइन गाउँपालिकासम्म पुर्याउन गाह्रो हुने भएकाले गाउँघरको योजनामा बढी केन्द्रित बनेको स्थानीयबासी बताउँछन् । सिरिजंघा गाउँपालिका-३ सिकैचाका वडाध्यक्ष सन्तोष चाम्लिङले काममा कुनै अवरोध तथा रकम अभाव नहुने भएकाले निर्धारित समयमै बत्ती बल्नेमा आफू ढुक्क रहेको बताए । अध्यक्ष चाम्लिङले भने, “बिजुली बाल्न आतुर छौं । यो वा त्यो बहानामा ढिलाइ गरे स्थानीय सरकार खबरदारी गर्न तयार छ ।”

-देवराज गुरुङ

श्रोत: नागरीक, २०७५/०८/०९

उपल्लो र अपर खिम्तीबाट १९ मेगावाट बिजुली

विष्णु बेल्लासे

६ महिनाभित्रै उपल्लो खिम्ती र अपर खिम्तीबाट १९ मेगावाट बिजुली राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा बिजुली थपिने भएको छ। हिमालय ऊर्जा विकास कम्पनी लिमिटेडले एकैसाथ १२ मेगावाटको उपल्लो खिम्ती र सात मेगावाटको अपर खिम्ती निर्माण गरिरहेको छ।

उक्त दुवै आयोजनाबाट आगामी ६ महिनाभित्र बिजुली उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखिएको हिमालय ऊर्जा विकास कम्पनीका प्रोजेक्ट मेनेजर रमाकान्त गौरोले बताए। 'दुवै आयोजनाबाट ६ महिनाभित्र बिजुली उत्पादन गर्ने गरी आयोजना निर्माण गरिरहेका छौं,' उनले नागरिकसँग भने, 'अहिलेसम्म दुवै आयोजनाको काम करिब ८० प्रतिशत पूरा भएको छ।'

रामेछाप र दोलाखाको सीमाना भएर बहने खिम्ती खोलामा निर्माणधीन दुईवटा विद्युत् आयोजना एकैसाथ दुरत गतिमा निर्माण भइरहेका छन्। दुवै आयोजना सँगसँगै अगाडि बढाएकाले आयोजनाबाट ६ महिनाभित्र व्यवसायिक रूपमा बिजुली उत्पादन हुने आयोजनाका प्रोजेक्ट मेनेजर गौरोले बताए।

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणसँग भएको सम्झौता अनुसार आगामी चैत भित्रमा विद्युत् उत्पादन गरिसक्नु पर्ने थियो। तर, विविध कारणले उक्त समयभन्दा दुई महिना जति ढिलो हुने भए पनि आगामी ६ महिनाभित्र बिजुली उत्पादन हुनेमा कुनै द्विविधा नभएको प्रोजेक्ट मेनेजर गौरोको भनाइ छ।

कम्पनीले १२ मेगावाट क्षमताको उपल्लो खिम्ती जलविद्युत् आयोजनाका लागि २०६७ माघ ९ मा नेपाल विद्युत् प्राधिकरणसँग विद्युत् खरिद सम्झौता (पिपिए) गरेको थियो। पिपिए अनुसार उक्त आयोजनाको विद्युत् खरिद दर सुक्खा याममा प्रतियुनिट सात रुपैयाँ र वर्षयाममा प्रतियुनिट चार रुपैयाँ रहेको छ।

यसैगरी, २०६९ चैत ९ मा पिपिए भएको अपर खिम्ती ७ मेगावाट जलविद्युत् आयोजना निर्माणको काम पनि दुरत गतिमा अगाडि बढाइएको छ। पिपिए अनुसार उक्त आयोजनाको विद्युत् खरिद दर सुक्खा याममा प्रतियुनिट ८.४० रुपैयाँ र वर्षयाममा प्रतियुनिट ४.८० रुपैयाँ रहेको छ। उक्त आयोजनाबाट पनि ६ महिनाभित्र बिजुली उत्पादन हुने छ। यी दुई आयोजनाबाट उत्पादन भएको बिजुली गर्जाङ सबस्टेसनमा जोडिनेछ।

आयोजना निर्माण गर्न तीन अर्ब १५ लाख रुपैयाँ लाग्ने अनुमान गरिएको छ। दुवै आयोजना निर्माण गर्नका लागि नबिल बैंक, एभरेस्ट बैंक, नेपाल बैंक र नेपाल इन्भेस्टमेन्ट बैंकले दुई अर्ब ३५ करोड ९० लाख ऋण उपलब्ध गराएका छन्। आयोजनामा २५ प्रतिशत स्वपूँजी (इक्विटी) र ७५ प्रतिशत कर्जा लगानी छ।

आयोजनाले तोकिएको समयभित्र काम सम्पन्न गर्ने लक्ष्यका साथ काम धमाधम अगाडि बढाइएको छ। आयोजना अन्तर्गत सिभिल निर्माण कार्य, हाइड्रोमेकानिकल, इलक्ट्रोमेकानिकल, ट्रान्समिसन लाइन तथा सबस्टेसन लगायतको काम अन्तिम चरणमा पुगेको छ।

आइपिओमा माग गरेभन्दा बढी रकम

हिमालय ऊर्जा विकास कम्पनीले आयोजना प्रभावित स्थानीयलाई खुला गरेको प्राथमिक सेयर निष्कासन (आइपिओ)मा मागभन्दा बढी आवेदन परेको छ। प्रभावित रामेछाप र दोलाखा जिल्लाका स्थानीयलाई नौ करोड ९० लाख रुपैयाँ (नौ लाख ९० हजार कित्ता) सेयर बिक्रीमा ल्याएकामा १२ करोड २७ लाख ५२ हजार रुपैयाँभन्दा बढीको आवेदन परेको छ।

सेयर खरिदका लागि गत बुधबारसम्म आवेदन दिन सकिने व्यवस्था गरिएको थियो। उक्त अवधिसम्म १२ करोड २७ लाख ५२ हजार ६ सय रुपैयाँ बराबरको सेयर खरिदका लागि आवेदन परेको हिमालय ऊर्जा विकास कम्पनी लिमिटेडका प्रबन्धक प्रकाश दुलालले बताए। 'कम्पनीले मागेको भन्दा दुई करोड ३७ लाख ५२ हजार ६ सय रुपैयाँ बढी उठेको छ,' उनले भने, 'स्थानीय सहभागिताले हामीलाई उत्साहित बनाएको छ।'

कम्पनीले आयोजना प्रभावित रामेछाप र दोलखा जिल्लाका स्थानीयलाई कात्तिक ६ गतेदेखि सेयर बिक्री गरेको थियो। यसमा न्यूनतम ५० देखि अधिकतम चार हजार नौ सय कित्तासम्म भर्न सकिने व्यवस्था गरिएको थियो। हिमालय ऊर्जाको गत चैत २४ गते सम्पन्न साधारण सभाले २४ लाख ७५ हजार कित्ता आइपिओ निष्कासन गर्ने प्रस्ताव पारित गरेको थियो। जसमा आयोजना प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दालाई नौ लाख ९० हजार कित्ता र सर्वसाधारणलाई १४ लाख ८५ हजार कित्ता सेयर छुट्याइएको छ।

२०५६ मा स्थापना भएको यस कम्पनीले हाल रामेछाप र दोलखामा बग्ने खिम्ती खोलामा १२ मेगावाटको उपल्लो खिम्ती र सात मेगावाटको अपर खिम्ती जलविद्युत् आयोजना निर्माण गरिरहेको छ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०८/०९

पञ्चेश्वरमा विज्ञ समूहको बैठक बस्नै 'महाभारत'

भीम गौतम

निर्माण सम्पन्न भइसकनुपर्ने बहुचर्चित पञ्चेश्वर बहुउद्देश्यीय आयोजनाको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (डीपीआर)लाई अन्तिम रूप गठित विज्ञ समूह (टिम अफ एकस्पर्ट) को बैठक बस्नै मुश्किल भएको छ । नेपाल र भारतका प्रधानमन्त्रीबीचको पछिल्लो समझदारीअनुसार अन्तिम रूप पाइसकनुपर्ने सो डीपीआरलाई अन्तिम रूप दिन डेढ वर्षअघि गठित विज्ञ समूहको बैठक बस्नै मुश्किल भएको हो । पछिल्लोपटक १५ महिनाअघि अर्थात गत वर्षको सेप्टेम्बरमा नयाँ दिल्लीमा बैठक बसेको थियो भने पहिलो बैठक नेपालमा भएको थियो । नेपालका जल तथा ऊर्जा आयोग (वेक्स) सचिवालयका सचिव र भारतको केन्द्रीय जल आयोगका अध्यक्षले नेतृत्व गर्ने विज्ञ समूहमा नेपालकातर्फबाट १६ र भारतका तर्फबाट ११ जना विज्ञ सहभागी छन् । पञ्चेश्वर आयोजना अघि बढाउन गठित पञ्चेश्वर विकास प्राधिकरणद्वारा गठित विज्ञ समूहको बैठकका लागि भारतीय आयोगले पटकपटक अनुरोध गरे पनि समय अभाव रहेको बताएपछि लामो समयदेखि बैठक बस्न सकेको छैन ।

२०५२ सालमा महाकाली सम्झौता भएपछि १९ वर्षपछि मात्र २०७१ सालको साउनमा भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीको नेपाल भ्रमणको क्रममा पञ्चेश्वरको डीपीआर ६ महिनाभित्र पूरा गर्ने लक्ष्य राखिएको थियो । सो अवधिभित्र पनि पूरा भएन । करिब १५ महिनाअघि तत्कालीन प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवाको भारत भ्रमणको क्रममा देउवा र समकक्षी मोदीले जारी गरेको ४६ बुँदे संयुक्त विज्ञप्तिमा एक महिनाभित्र डीपीआर टुंग्याउने उल्लेख थियो । डीपीआरलाई अन्तिम रूप दिन गठन गरिएको विज्ञ समूहलाई बैठक बस्नै हम्मै परेपछि पञ्चेश्वर बहुउद्देश्यीय निर्माण अझै अन्योलमा परेको छ ।

भारतीय परामर्शदाता कम्पनी वाकपोसले दुई वर्षअघि नै डीपीआरको मस्यौदा तयार पारेर पञ्चेश्वर प्राधिकरणलाई बुझाइसकेको छ । प्राधिकरणका सहायक प्रमुख कार्यकारी अधिकृत चिरञ्जीवी चटौत डीपीआर पुनरावलोकनका लागि विज्ञ समूह गठन गरिएको र विज्ञ समूहको साझा रायपछि प्राधिकरणले पारित गरी पञ्चेश्वर अघि बढाउने बताउँछन् । वाकपोसले तयार गरेको डीपीआरको मस्यौदामा भने नेपालको फरक मत छ । विशेषगरी पानीको बाँडफाँड र व्यवस्थापनबारे फरक मत राखेको नेपालले फाइदाको बाँडफाँडलाई सन्तुलित र न्यायोचित हुनुपर्ने बताउँदै आएको छ । विज्ञ पञ्चेश्वर आयोजना बनेपछिको पानी उपयोग र मूल्य, आयोजनामा दुवै देशले गर्ने लगानी, विद्युत्, सिँचाइ, बाढी नियन्त्रण लगायतमा हुने फाइदालगायतका मुद्दा मुख्य मुद्दा छन् । तल्लो शारदाको पानीको हिसाव, पहिला ६ हजार ४ सय ८० मेगावाट क्षमताको विद्युत्को क्षमता घटाउने, तल्लो तटीय पानीको परिणाम घटाउने लगायतबारे दुई देशबीच विवाद देखिएको छ भने नेपालले महाकाली सम्झौता अनुसार नै गर्न आफ्नो अडान राख्दै आएको छ । तल्लो शारदा नहरमा भारतले उपभोग गरिरहेको पानीलाई घटाएरमात्र बाँकी पानी आधा आधा गर्नुपर्ने भारतीय अधिकारीहरूको भनाइ रहे पनि नेपालले भने यसलाई इन्कार गर्दै आएको छ ।

सन् १९९५ मा गरेको अध्ययनले पञ्चेश्वरको क्षमता ६ हजार ४ सय ८० मेगावाट रहेकोमा माथिल्लो तटमा पाँच प्रतिशत पानी छाड्दा यसको क्षमता ५ हजार ५ सय मेगावाट हुन आउने सन् २००३ को अध्ययनले देखिएको थियो । तर, अहिले भारतीय परामर्शदाता वापकोसको अध्ययनले पञ्चेश्वरको क्षमता ४ हजार ८ सय मेगावाट र २ सय ४० मेगावाटको रिरेगुलेटेड ड्यामबाट विद्युत् उत्पादन हुने देखाएको छ । पञ्चेश्वर उच्च बाँध तथा सो आयोजनाभन्दा २५ किमि तल रूपालीगाड रि-रेगुलेटेड दुवै बाँध आयोजनाको जम्मा लगानी ३ सय ३६ अर्ब रुपैयाँ अनुमान गरिएको छ ।

श्रोत: नागरीक, २०१५/०८/१०

ऊर्जा र खानेपानीका लागि एडीबीको १६ अर्ब ऋण

एसियाली विकास बैंकले खानेपानी र ऊर्जाका कार्यक्रमका लागि नेपाललाई १६ अर्ब ९२ करोड रुपैयाँ ऋण सहयोग गर्ने भएको छ। सहरी खानेपानी आपूर्ति तथा सरसफाई आयोजना र सासेक ऊर्जा प्रणाली विस्तार आयोजनाका लागि ऋण सहयोग गर्ने गरी आज एडीबी र अर्थमन्त्रालय बीच हस्ताक्षर भएको छ।

सहयोगसम्बन्धी दुवै सम्झौतापत्रमा अर्थ सचिव डा. राजन खनाल र एडीबीका देशीय निर्देशक मुख्तोर खामुदखानोभले हस्ताक्षर गरेका छन्। नेपालमा एडीबी सहयोगमा २.८ अर्ब अमेरिकी डलर बराबरका आयोजना सञ्चालनमा छन्। देशभरका २० नगरपालिकामा समुदायमार्फत व्यवस्थित खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रम अघि बढाउन एडीबीको ऋण उपयोग हुने अर्थ मन्त्रालयले जनाएको छ।

यस्तै विद्युत प्रसारण क्षमता विस्तार तथा वितरण प्रणाली सुधारका लागि पनि एडीबीको ऋण परिचालन हुने अर्थ मन्त्रालयले प्रेस विज्ञप्तीमार्फत जनाएको छ।

श्रोत: नागरीक, २०७५/०८/१०

अरुण तेस्रोको प्रसारण लाइनको नक्सांकन सम्पन्न

संखुवासभामा निर्माणाधीन अरुण तेस्रो जलविद्युत आयोजनाको विद्युत प्रसारण लाइन संखुवासभा, भोजपुर, खोटाङ, उदयपुर, सिराहा, धनुषा, मोहत्तरी हुँदै भारत पुग्ने गरी नक्सांकन भएको सतलज कम्पनीले जनाएको छ। ट्रान्समिसन लाइनको नेपालका ७ जिल्लामा ५ सय १ टावर रहने नक्सांकन भएको छ। जसअनुसार संखुवासभा ४३, भोजपुर ७९, खोटाङ ६५, उदयपुर एकसय ३०, सिराहा २६, धनुषमा ७२, मोहत्तरी ९५ वटा टावर रहने सतलज कम्पनीका इयुटी जनरल मेनेजर विक्रम मोदगिलले जानकारी दिए।

ट्रान्समिसन लाइन संखुवासभा जिल्लाको चिचिला गाउँपालिका दिदिङ पुखुवाबाट सुरु भई डाँडागाँउ, आहाले, छायाङकुटी हुँदै खाँदबारी नगरपालिकाको सेकाहा, मानेभञ्ज्याङ, माथिल्लो चेवा, पिप्ले रयले बेंशी हुँदै भोजपुरको षडान्द नगपालिका, साल्पा सिलिछो गाउँपालिका पुग्नेछ। त्यस्तै भोजपुर नगरपालिका र टेम्केमैजुङ गाउँपालिका हुँदै खोटाङ पुग्ने आयोजनाले जनाएको छ।

खोटाङको साकेला गाउँपालिका, दिप्रुङ चुईचुम्मा गाउँपालिका हुँदै हलेसीको तुवाचुङ नगरपालिकाको राजापानीबाट उदयपुर जिल्लाको लिम्चुङबुङ गाउँपालिका, ताप्ली गाउँपालिका, कटारी नगरपालिका हुँदै सिराहा पुग्नेछ। सिरहा पुगेपछि पूर्वपश्चिम राजमार्ग हुँदै महोत्तरीबाट ट्रान्समिसन लाइनको रुट भारत पुग्ने आयोजनाले जनाएको छ। अरुण तेस्रो आयोजनाको क्षेत्रभित्र पर्ने घर तथा जग्गा अधिग्रहणका काम सकिएको आयोजनाले जनाएको छ। संखुवासभामा २अर्व रुपैयाँ भन्दा माथि रकम मुआब्जा बाँडि सकिएको प्रमुख जिल्ला अधिकारी गणेशबहादुर अधिकारले बताए। अधिकारीका अनुसार इयाम साइड, पावर हाउस, क्याम्प, अडिटर, सडकको मुआब्जा दिइसकेको भए पनि ट्रान्समिसन लाइनको जग्गा अधिग्रहण गर्ने र मुआब्जा दिन बाँकी रहेको छ।

संखुवासभाको मकालु गाउँपालिका-५ नुमको फ्याक्सीन्दामा इयाम साइड निर्माण भइरहेको छ भने चिचिला गाउँपालिका दिदिङको पुखुवामा पावर हाउस निर्माण भइरहेको छ।

श्रोत: नागरीक, २०१५/०८/१०

ऊर्जा र खानेपानीका लागि एडीबीको १६ अर्ब ऋण

एसियाली विकास बैंकले खानेपानी र ऊर्जाका कार्यक्रमका लागि नेपाललाई १६ अर्ब ९२ करोड रुपैयाँ ऋण सहयोग गर्ने भएको छ। सहरी खानेपानी आपूर्ति तथा सरसफाई आयोजना र सासेक ऊर्जा प्रणाली विस्तार आयोजनाका लागि ऋण सहयोग गर्ने गरी आज एडीबी र अर्थमन्त्रालय बीच हस्ताक्षर भएको छ।

सहयोगसम्बन्धी दुवै सम्झौतापत्रमा अर्थ सचिव डा. राजन खनाल र एडीबीका देशीय निर्देशक मुख्तोर खामुदखानोभले हस्ताक्षर गरेका छन्। नेपालमा एडीबी सहयोगमा २.८ अर्ब अमेरिकी डलर बराबरका आयोजना सञ्चालनमा छन्। देशभरका २० नगरपालिकामा समुदायमार्फत व्यवस्थित खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रम अघि बढाउन एडीबीको ऋण उपयोग हुने अर्थ मन्त्रालयले जनाएको छ।

यस्तै विद्युत प्रसारण क्षमता विस्तार तथा वितरण प्रणाली सुधारका लागि पनि एडीबीको ऋण परिचालन हुने अर्थ मन्त्रालयले प्रेस विज्ञप्तीमार्फत जनाएको छ।

श्रोत: नागरीक, २०१५/०८/१०

अरुण तेस्रोको प्रसारण लाइनको नक्सांकन सम्पन्न

संखुवासभामा निर्माणाधीन अरुण तेस्रो जलविद्युत आयोजनाको विद्युत प्रसारण लाइन संखुवासभा, भोजपुर, खोटाङ, उदयपुर, सिराहा, धनुषा, मोहत्तरी हुँदै भारत पुग्ने गरी नक्सांकन भएको सतलज कम्पनीले जनाएको छ। ट्रान्समिसन लाइनको नेपालका ७ जिल्लामा ५ सय १ टावर रहने नक्सांकन भएको छ। जसअनुसार संखुवासभा ४३, भोजपुर ७९, खोटाङ ६५, उदयपुर एकसय ३०, सिराहा २६, धनुषमा ७२, मोहत्तरी ९५ वटा टावर रहने सतलज कम्पनीका इयुटी जनरल मेनेजर विक्रम मोदगिलले जानकारी दिए।

ट्रान्समिसन लाइन संखुवासभा जिल्लाको चिचिला गाउँपालिका दिदिङ पुखुवाबाट सुरु भई डाँडागाँउ, आहाले, छायाङकुटी हुँदै खाँदबारी नगरपालिकाको सेकाहा, मानेभञ्ज्याङ, माथिल्लो चेवा, पिप्ले रयले बेंशी हुँदै भोजपुरको षडान्द नगपालिका, साल्पा सिलिछो गाउँपालिका पुग्नेछ। त्यस्तै भोजपुर नगरपालिका र टेम्केमैजुङ गाउँपालिका हुँदै खोटाङ पुग्ने आयोजनाले जनाएको छ।

खोटाङको साकेला गाउँपालिका, दिप्रुङ चुईचुम्मा गाउँपालिका हुँदै हलेसीको तुवाचुङ नगरपालिकाको राजापानीबाट उदयपुर जिल्लाको लिम्चुङबुङ गाउँपालिका, ताप्ली गाउँपालिका, कटारी नगरपालिका हुँदै सिराहा पुग्नेछ। सिरहा पुगेपछि पूर्वपश्चिम राजमार्ग हुँदै महोत्तरीबाट ट्रान्समिसन लाइनको रुट भारत पुग्ने आयोजनाले जनाएको छ। अरुण तेस्रो आयोजनाको क्षेत्रभित्र पर्ने घर तथा जग्गा अधिग्रहणका काम सकिएको आयोजनाले जनाएको छ। संखुवासभामा २अर्व रुपैयाँ भन्दा माथि रकम मुआब्जा बाँडि सकिएको प्रमुख जिल्ला अधिकारी गणेशबहादुर अधिकारले बताए। अधिकारीका अनुसार इयाम साइड, पावर हाउस, क्याम्प, अडिटर, सडकको मुआब्जा दिइसकेको भए पनि ट्रान्समिसन लाइनको जग्गा अधिग्रहण गर्ने र मुआब्जा दिन बाँकी रहेको छ।

संखुवासभाको मकालु गाउँपालिका-५ नुमको फ्याक्सीन्दामा इयाम साइड निर्माण भइरहेको छ भने चिचिला गाउँपालिका दिदिङको पुखुवामा पावर हाउस निर्माण भइरहेको छ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७५/०८/११

माथिल्लो तामाकोसी सेयर बाँडफाँड, सर्वसाधारणलाई कम्तीमा ४० कित्ता सेयर

तामाकोसी जलविद्युत् आयोजनामा सेयर आवेदन दिएका सर्वसाधारण सबैले ४० कित्ता सेयर पाउने भएका छन् । मंगलबार भएको सेयर बाँडफाँटका क्रममा आवेदन दिने ३ लाख ३४ हजार ७५ जनालाई न्यूनतम ४० कित्ता परेको हो ।

बाँडफाँटबाट बाँकी रहेको १७ लाख २७ हजार ७ सय ५० कित्ता गोला प्रथाबाट वितरण गरिएको थियो । गोला प्रथाबाट छानिएका १ लाख ७२ हजार ७ सय ७५ जना आवेदनकर्ताले थप १० कित्ता सेयर पाउने भएका हुन् । दोलखामा निर्माणाधीन ४५६ मेगावाटको माथिल्लो तामाकोसी जलविद्युत् आयोजनाले आगामी वर्षदेखि उत्पादन थाल्ने अनुमान छ । यसअघि नै आयोजनाले आयोजना प्रभावित दोलखाबासीका लागि छुट्याएको सेयर बाँडफाँट गरिसकेको छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०८/११

लगानी बोर्डको स्पष्टिकरण : माथिल्लो मर्स्याङ्दी-२ बेचिएको होइन

लगानी बोर्डले ६ सय मेगावाटको माथिल्लो मर्स्याङ्दी-२ जलविद्युत आयोजना भारतीय कम्पनीले बेचेको विषय अस्विकार गरेको छ । संसदको अर्थ समितिको मंगलबारको बैठकमा स्पष्टिकरण दिँदै आयोजना बेचिएको भन्ने विषयलाई प्रस्ट पारेको हो । निर्माणको अनुमति पाएको भारतीय जिएमआर इनर्जी कम्पनीले चिनियाँ कम्पनीलाई सेयरमात्र बेचेको तर स्वामित्व हस्तान्तरण नगरेको बोर्डको तर्क छ । विदेशी लगानी भित्र्याउने सन्दर्भमा आउने र बाहिरिने सहज व्यवस्था हुनुपर्ने बोर्डका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत महाप्रसाद अधिकारीले बताए । ‘लगानी बोर्ड ऐन दफा ५ अनुसार हामीले काम गरेका छौं, सेयर खरिदकर्ताले लाभकर तिरेको भन्ने जानकारी प्राप्त भएको छ,’ उनले भने, ‘सेयर बिक्रीताले बिक्रीबाट प्राप्त लाभमा पुँजीगत लाभकर र प्रचलित कानूनले तिर्नुपर्ने रकम चुक्ता गरेपछि मात्र बिक्रीबाट प्राप्त रकम भुक्तानी पाउने व्यवस्था हुनेछ ।’ यसैगरी, नेपाल राष्ट्र बैंकले पनि भारतीय कम्पनीले नियम पुर्याएर चिनियाँ कम्पनीलाई सेयर बेचेको प्रस्ट पारेको छ । राष्ट्र बैंकका गभर्नर चिरञ्जीवी नेपालले भारतीय तथा चिनियाँ कम्पनीले केन्द्रीय बैंकको नियमअनुसार लगानी लेखांकन गरी काम गरेको बताए । ‘नियम पुर्याएकाले भारतीय कम्पनीलाई जस्तै नयाँ चिनियाँलाई पनि विदेशी लगानी भित्र्याउन स्वीकृति प्रदान गरिएको छ,’ उनले भने, ‘विदेशी लगानी भित्र्याउन सरकारलाई पुँजीगत लाभकर तथा बैंक ऋण तिर्ने र आवश्यक कागजात पूरा गरी लगानी फिर्ता लाने व्यवस्थाका लागि निवेदन दिन अनुरोध गरिएको छ ।’ उक्त कम्पनीले नेपालबाट लगानी फिर्ता लगिनसकेको हुँदा यसमा अतिनुपर्ने कारण नरहेको गभर्नर नेपालले प्रस्ट्याए । अर्थ मन्त्रालयका राजस्व सचिव शिशिरकुमार ढुंगानाले आयकर ऐन २०५८ को दफा ९५ को ‘क’ अनुसार कम्पनीले लाभकर तिरेको बताए । उनका अनुसार भारतीय कम्पनीले सेयर बेच्दा सरकारलाई ६८ करोड रुपैयाँभन्दा बढी राजस्व तिरेको छ । बुटवल पावर कम्पनी (बिपिसी) ले चिनियाँ कम्पनीसँग सहकार्य गरेर गत बैशाख २१ गते भारतीय जिएमआर समूहअन्तर्गतको हिमताल हाइड्रो पावर कम्पनीको सेयर किन्ने निर्णय गरेको थियो । बिपिसी, एससिआइजी इन्टरनेशनल नेपाल हाइड्रो जोइन्ट डेभलपमेन्ट कम्पनी तथा साझेदार ३ चिनियाँ कम्पनी र हिमतालबीच सम्झौता भएको छ । बिपिसीसँग चीनका एससिआइजी इन्टरनेशनल लिमिटेड, सिडचेन्ड इन्टरनेशनल इन्भेष्टमेन्ट र क्यूवाइसी इन्टरनेशनलले सहकार्य गरेका छन् । आयोजना निर्माण गर्ने कम्पनीमा बिपिसीको १९.४ प्रतिशत र बाँकी चिनियाँ कम्पनीको हुने उल्लेख छ । मर्स्याङ्दी बेचिएको हो : सांसदहरू समितिको मंगलबारको बैठकमा बोर्डकै अग्रसरतामा आयोजना भारतीयबाट चिनियाँ कम्पनीलाई बेचिएको सांसदहरूले दाबी गरे । पूर्वप्रधानमन्त्री तथा समिति सदस्य बाबुराम भट्टराईले सेयरमात्र बेचेको भने पनि घुमाएर आयोजना नै बेचिएको बताए । ‘सुरुमा अनुमतिपत्र लिँदा ६० लाख रुपैयाँ खर्च गरेको भारतीय कम्पनीले ११ वर्षपछि साढे ३ अर्ब रुपैयाँमा बेचेको छ,’ उनले भने, ‘यसले देशको विद्युत विकासमा गलत संस्कार विकास हुने देखिन्छ ।’ अर्का सांसद घनश्याम भुसालले भारतीय कम्पनीले लिएको आयोजना चिनियाँलाई बेच्नुमा दलाल पुँजीवादको चलखेल देखिएको जिकिर गरे । यस्तो नियतले जलविद्युत विकासले गति लिन नसक्ने उनको तर्क थियो । यस्तै, सांसद रामकुमारी झाक्रीले बोर्डले नै आयोजना बेचेको आरोप लगाइन् । ‘आयोजना होइन सेयरमात्र बेचिएको भन्नु बेइमानी हो, दलाली हो,’ उनले भनिन्, ‘छोटो बाटोबाट आयोजनामा विदेशी लगानी भित्र्याउने योजनाअनुसार खोलिएको बोर्ड आज दलालहरूको अड्डा भएको छ । दलालका लागि नयाँ चेक पोइन्टमात्र भएको छ ।’ अध्ययन गर्न उपसमिति गठन हुने माथिल्लो मर्स्याङ्दी चिनियाँ कम्पनीले किनेको वा भारतीयले बेचेको विषय अध्ययन गर्न समितिले उपसमिति गठन गर्ने

निर्णय गरेको छ । भारतीय कम्पनीले चिनियाँलाई बेच्दा त्यसबापत राज्यले पाउने लाभकर वा आयकर के कति तिर्यो भन्ने विषय पनि उपसमितिले छानबिन गर्नेछ । उपसमितिमा पदाधिकारी चयन भने भएको छैन । आगामी बैठकमा पदाधिकारी नियुक्त गरी काम सुरु हुने समितिका सचिव सुरेन्द्र अर्यालले बताए । मंगलबारको बैठकमा भारतीय कम्पनीले आयकर कति तिर्यो भन्ने प्रमुख विषय भए पनि सांसदहरूले समग्र विद्युत विकासको गलत पद्धतिका विषयमा कुरा उठाएका थिए ।

श्रोत: नागरीक, २०१५/०८/११

माथिल्लो तामाकोशीको शेयर आवेदकलाई ४० देखि ५० कित्ता

माथिल्लो तामाकोशी जलविद्युत आयोजनाको शेयरमा आवेदन दिएका योग्य लगानीकर्ताले शेयर पाएका छन्। बिक्री प्रबन्धक नागरिक लगानी कोष र सनराइज क्यापिटलका अनुसार योग्य आवेदक सबैले न्यूनतम ४० कित्ता पाएका हुन्।

तामाकोशीको शेयरका लागि ३ लाख ३९ हजार ७७५ लगानीकर्ताले आवेदन दिएका थिए। त्यसमध्ये ३ लाख ३४ हजार ७५ जना आवेदक मात्रै योग्य ठहरिएका थिए। आवेदन दिएकामध्ये ५ हजार ७०० आवेदकले दोहाङ्ग्याएर आवेदन गरेकाले उनीहरू अयोग्य भएका हुन्। आयोजनामा लगानीकर्ता कम्पनीका कर्मचारी तथा कर्मचारी सञ्चयकोषका सञ्चयकर्ता तथा स्थानीयले यस अघि नै शेयर पाइसकेपनि सर्वसाधारणका हैसियतमा पुनः आवेदन गर्दा उनीहरू यसपटकका लागि अयोग्य ठहरिएका हुन्।

योग्य आवेदकलाई ४० कित्ताका दरले शेयर बाँडफाँट गरेपछि बाँकी रहेको १ लाख ७२ हजार ७ सय ७५ कित्ता शेयर १ लाख ७२ हजार जनालाई गोलाप्रथाबाट थप १० कित्ता दिइएको छ। उनीहरूले कूल ५० कित्ता शेयर पाएका छन्। माथिल्लो तामाकोशी जलविद्युत कम्पनीले १ करोड ५८ लाख ८५ हजार कित्ता साधारण शेयर निष्काशन गरेको थियो। त्योमध्ये १ करोड ५० लाख ९० हजार ७ सय ५० कित्ता सर्वसाधारणलाई र ७ लाख ९४ हजार २ सय ५० कित्ता लगानी कोषका लागि छुट्याइएको थियो। बिक्रीप्रबन्धकका अनुसार माग गरिएको भन्दा ४.३७ गुणा धेरै आवेदन परेको थियो।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०८/११

मुलुकमै पहिलोपटक ऊर्जा दक्षता रणनीति

–सन् २०३० भित्र औसत दर दोब्बर बनाउने

–ऊर्जा दक्षता संरक्षण ऐन बन्ने–रणनीतिले ऊर्जा आयात घटाउने

–पाठ्यक्रममा ऊर्जादक्षता

–ऊर्जा दक्षतायुक्त उपकरणको उपयोग

–तीनवटै सरकार परिचालन

–व्यापक जनचेतना अभिवृद्धि

सरकारले पहिलोपटक ऊर्जा वचतलाई लक्षित गरी राष्ट्रिय ऊर्जा दक्षता रणनीति २०७५ ल्याएको छ । नेपालमा सन् १९८५ देखि ऊर्जा दक्षताको अध्ययन, विश्लेषण तथा उद्योगको ऊर्जा लेखापरीक्षणका साथै विभिन्न जनचेतना जगाउने कार्यक्रम हुँदै आएपनि कानुनी रूपमा रणनीति भने पहिलोपटक ल्याएको हो । मन्त्रिपरिषद्बाट पारित रणनीतिमा सन् २०१५ सम्म रहेको ऊर्जा दक्षताको प्रतिवर्ष ०.८४ प्रतिशतलाई औसत दर दोब्बर गरी २०३० सम्म प्रतिवर्ष १.६८ प्रतिशत पु-याउने लक्ष्य राखिएको छ । “ऊर्जाको माग र आपूर्तिलाई सहज बनाउनका लागि पहिलोपटक कानुनी रूपमा रणनीति आएको छ, यसको आधारमा अब ऊर्जा दक्षता संरक्षण ऐन निर्माण हुन्छ,” ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयका सहसचिव दिनेश घिमिरेले भने, “सन् २०३० भित्र यसलाई दोब्बर बनाउने भनिएको छ, यसका लागि रणनीति निर्माण गरिएको छ ।” मन्त्रालयले जर्मन सहयोग नियोग (जीआईजेड)को सहयोगमा ऊर्जा दक्षता कार्यक्रममार्फत संस्थागत विकास, बजार विकास, जनचेतना प्रवर्द्धन तथा कानुनी व्यवस्थापनका कार्य समेत गर्दै आएको छ । सरकारले पहिलोपटक ऊर्जा वचतलाई लक्षित गरी राष्ट्रिय ऊर्जा दक्षता रणनीति २०७५ ल्याएको छ । नेपालमा सन् १९८५ देखि ऊर्जा दक्षताको अध्ययन, विश्लेषण तथा उद्योगको ऊर्जा लेखापरीक्षणका साथै विभिन्न जनचेतना जगाउने कार्यक्रम हुँदै आएपनि कानुनी रूपमा रणनीति भने पहिलोपटक ल्याएको हो । मन्त्रिपरिषद्बाट पारित रणनीतिमा सन् २०१५ सम्म रहेको ऊर्जा दक्षताको प्रतिवर्ष ०.८४ प्रतिशतलाई औसत दर दोब्बर गरी २०३० सम्म प्रतिवर्ष १.६८ प्रतिशत पु-याउने लक्ष्य राखिएको छ । “ऊर्जाको माग र आपूर्तिलाई सहज बनाउनका लागि पहिलोपटक कानुनी रूपमा रणनीति आएको छ, यसको आधारमा अब ऊर्जा दक्षता संरक्षण ऐन निर्माण हुन्छ,” ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयका सहसचिव दिनेश घिमिरेले भने, “सन् २०३० भित्र यसलाई दोब्बर बनाउने भनिएको छ, यसका लागि रणनीति निर्माण गरिएको छ ।” मन्त्रालयले जर्मन सहयोग नियोग (जीआईजेड)को सहयोगमा ऊर्जा दक्षता कार्यक्रममार्फत संस्थागत विकास, बजार विकास, जनचेतना प्रवर्द्धन तथा कानुनी व्यवस्थापनका कार्य समेत गर्दै आएको छ । उपलब्ध ऊर्जाको दक्षतापूर्ण उपयोगबाट ऊर्जामा पहुँच बढाई ऊर्जा सुरक्षामा सहयोग पु-याउने दूरदृष्टि राखेर निर्माण गरिएको रणनीतिले ऊर्जा खपत घनत्व घटाई उत्पादकत्व बढाएर आर्थिक वृद्धिमा टेवा पु-याउने, यसबाट वातावरण सन्तुलन कायम गरी

स्वास्थ्यमा सकारात्मक सुधार ल्याउने उद्देश्य राखिएको छ । “ऊर्जा दक्षता कार्यक्रमले ऊर्जा बचत गरी फाइदानै फाइदा हुन्छ ,” मन्त्रालयका सहप्रवक्ता गोकर्णराज पन्थ भन्छन्, “अब पारित रणनीतिअनुसार कार्यक्रम अघि बढ्नेछन् ।” रणनीतिमा उपभोक्ता तहदेखि नीति निर्माण तहसम्म ऊर्जा दक्षता सम्बन्धमा जनचेतना जगाउने, आवश्यक स्रोतको व्यवस्थापन र परिचालन, पूर्वाधार निर्माण र जनशक्ति विकासका लागि नीतिगत, कानूनी र संस्थागत संरचनाको निर्माण गर्ने, ऊर्जा दक्षताको स्थापित अन्तर्राष्ट्रिय र क्षेत्रीय मापदण्डको आधारमा राष्ट्रिय मापदण्ड र स्तर निर्धारण गर्ने उल्लेख छ । ऊर्जा दक्षता मापनका उपकरण र उपायहरूको विकास गर्ने, ऊर्जा उपयोगसँग सम्बन्धित सेवा तथा वस्तुको उत्पादमा लाग्ने ऊर्जाको खपत घटाई सेवा र उत्पादनलाई किफायती र प्रतिस्पर्धी बनाउने तथा ऊर्जा बचतद्वारा आयात घटाउने रणनीतिमा उल्लेख छ । रणनीतिले शिक्षण संस्थाहरूको पाठ्यक्रममा ऊर्जा दक्षतासम्बन्धी विषयवस्तु समावेशन गर्ने, औद्योगिक, व्यवसायिक र यातायात लगायतका क्षेत्रका उपभोक्तालाई लक्षित गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, वायु प्रदुषण र हरितगृह ग्यास उत्सर्जन कम गर्न यातायात र औद्योगिक क्षेत्रमा ऊर्जा दक्ष उपकरणहरूको प्रयोगलाई प्रोत्साहनका कार्यक्रम गर्ने, ऊर्जा लेखापरीक्षण कार्यक्रम अघि बढाउने लगायत गर्ने रणनीतिमा उल्लेख छ । स्थानीय, प्रदेश र संघीय गरी तीन तहबाटै सरोकारवालाको सहभागितामा रणनीतिको कार्यान्वयन गर्ने उल्लेख गर्दै यसका लागि तत्कालीन, मध्यकालीन र दीर्घकालीन उपायहरू अबलम्बन गर्ने रणनीतिमा उल्लेख छ । सञ्चारमाध्यमका साथै ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालय, उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, उद्योग विभाग, यातायात व्यवस्था विभाग, कृषि विभाग, शिक्षा विभाग, त्रिभुवन विश्वविद्यालय लगायतका विद्यालयहरूका साथै नेपाल विद्युत् प्राधिकरण लगायतमार्फत रणनीति कार्यान्वयन गर्ने रणनीतिमा उल्लेख छ ।

नेपाल-बंगलादेश बैठक अर्को साता

ऊर्जा क्षेत्रका सहकार्यका लागि गठित नेपाल-बंगलादेशको द्विपक्षीय संयन्त्रको बैठक आगामी साता नेपालमा बस्ने भएको छ । मंसिर १७ र १८ मा सचिवस्तरीय संयुक्त कार्यकारिणी (स्टेलिड) र सहसचिवस्तरको प्राविधिक कार्यगत समूहको बैठक बस्न लागेको हो । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयका प्रवक्ता दिनेश घिमिरेले बैठक तय भएको जानकारी दिए । उनका अनुसार बंगलादेशले लगानी गर्ने भनेको सुनकोशी दोस्रो र तेस्रो आयोजना, माथिल्लो कर्णाली आयोजनाको विद्युत् बिक्री, निजी क्षेत्रको लगानी, नवीकरणीय ऊर्जामा क्षमता अभिवृद्धिलगायतका विषयमा छलफल हुने जानकारी दिए ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०८/१२

माथिल्लाे खोरुङ्गा खोलाको निर्माण ६५ प्रतिशत पूरा, ७ महिनामा विद्युत उत्पादन गर्ने लक्ष्य

तेह्रथुममा निर्माणधीन ७.५ मेगावाटको माथिल्लाे खोरुङ्गा खोला जलविद्युत आयोजना ६५ प्रतिशत पूरा भएको छ । २०७३ बाट निर्माण सुरु भएकाे अायाेजनाकाे अाधाभन्दा बढी काम सकिएकाे हाे । आयोजनाको बाँध, पाइपलाइन र विद्युतगृहकाे निर्माण समानान्तर रूपमा अघि बढेकाे प्रवर्द्धक तेह्रथुम पावर कम्पनीका कार्यकारी निर्देशक माेहन डाँगीले बताए । उनका अनुसार आयोजनाको इवाखाेलाकाे बाँध निर्माणकाे काम सम्पन्न भएकाे छ । खाेरुङ्गाखाेलाकाे बाँध निर्माणकाे चरणमा छ । इवाखोला र खोरुङ्गाा खोलामा छुट्टाछुट्टै २ बाँध रहने गरी अायाेजना डिजाइन गरिएकाे छ । बाँधकाे बाँकी काम अबकाे ३ महिनामा सम्पन्न हुने कम्पनीकाे दाबी छ । यस्तै, पाइप लाइनकाे काम पनि धमाधम भइरहेकाे डाँगीले बताए । ४.७ किलाेमिटर लामाे पाइपमध्ये १.७ किलाेमिटर बिछ्याउने काम पूरा भएकाे छ । पाइप लाइनकाे बाँकी काम अाउने ४ महिनामा सम्पन्न गर्ने लक्ष्य छ । आयोजनाबाट अबकाे ७ महिनामा विद्युत उत्पादन गरिनेछ । निर्माण सम्पन्न गरेर अायाेजनाबाट २०७६ पुस १ गतेबाट व्यवसायिक विद्युत उत्पादन गर्ने तालिका भए पनि नेपाल विद्युत प्राधिकरणले दिएकाे तालिकाभन्दा ६ महिना अघि अागामी असारबाट विद्युत उत्पादन सुरु गरिने कम्पनीकाे दाबी छ । आयोजनाबाट उत्पादन हुने विद्युत ४.७ किलोमिटर दुरीकाे जिरी-खिम्ती सबस्टेसनमा जोडिनेछ । सबस्टेसनसम्म आवश्यक ३३ केभी प्रसारण लाइन कम्पनी आफैले निर्माण गर्नेछ । अायाेजना सम्पन्न गर्न १ अर्ब ३७ करोड रुपैयाँ खर्च हुने अनुमान छ । अायाेजनामा माछापुच्छ्रे बैंकको अगुवाईमा नेपाल बंगलादेश र जनता बैंकले ऋण लगानी गरेका छन् । आयोजनामा ७३ प्रतिशत ऋण र २७ प्रतिशत स्वपुँजी लगानी छ ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७५/०८/१२

जलविद्युत् आयोजना : कानुन बदल्न सांसदको माग

विजय तिमल्सिना

‘एक कम्पनीले आयोजना निर्माणको अनुमति पत्र लिने र नाफा हुने गरी अर्को कम्पनीलाई सेयर बिक्री गर्दा आयोजना बनाउनेभन्दा सेयर बिक्री गरेर नाफा कमाउने प्रवृत्ति बढयो’

विद्युत् आयोजनाको उत्पादन अनुमति (लाइसेन्स) पाएको कम्पनीले घुमाउरो बाटो प्रयोग गरी अर्को कम्पनीलाई लाइसेन्स बिक्री गर्न मिल्ने कानुन संशोधन गर्न सांसदहरूले माग गरेका छन् । विद्युत् उत्पादनको अनुमति पाएको एक कम्पनीले आफ्नो कम्पनीको बहुसंख्यक सेयर अर्को कम्पनीलाई बिक्री गरी अनुमतिपत्रको स्वामित्व हस्तान्तरण गर्ने प्रचलन रहेको भन्दै सांसदहरूले कानुन संशोधनको माग गरेका हुन् । कानुनी छिद्रको उपभोग गर्दै आयोजना निर्माणको जिम्मा पाएका कम्पनीले नाफा कमाउने उद्देश्यले सेयर बिक्री गर्ने गरेको भन्दै सांसदहरूले यस्तो माग गरेका हुन् ।

सांसदहरूले कानुन परिवर्तनको माग गरेपछिसंसदको अर्थ समितिले परिवर्तन गर्नुपर्ने जलविद्युत् सम्बन्धी कानुनी प्रावधानको अध्ययन गरी सुझाव दिन उपसमिति गठन गर्ने भएको छ । समितिका सभापति कृष्ण दाहालले उपसमिति गठनका लागि भोलि समितिको बैठक बस्ने जानकारी दिए ।

‘विद्युत् आयोजना निर्माण जिम्मा पाएको कम्पनीले आफ्नो सेयर अर्कोलाई बिक्री गरिरहँदा आयोजनाको निर्माण सम्भव हुन्न,’ उनले भने, ‘जलविद्युत् क्षेत्रमा भएका कानुनी छिद्रहरू अध्ययन गरी सुझाव दिन उपसमिति गठन गर्न लागिएको हो ।’

संसदको अर्थ समितिले मंगलबार आयोजना गरेको छलफल कार्यक्रममा बोल्ने सांसदहरूले एक कम्पनीले आयोजना निर्माणको अनुमतिपत्र लिने र नाफा हुने गरी अर्को कम्पनीलाई सेयर बिक्री गर्दा आयोजना बनाउनेभन्दा सेयर बिक्री गरेर नाफा कमाउने प्रवृत्ति बढेको भन्दै कानुन संशोधनको माग राखेका हुन् ।

६ सय मेगावाटको माथिल्लो मरुयाङ्दी २ को सर्वेक्षण अनुमतिपत्र पाएको हिमताल हाइड्रो पावरलाई लगानी बोर्डले सेयर बिक्रीका लागि स्वीकृति दिएपछि समितिले आयोजनाको संयोजन गरिरहेको लगानी बोर्डका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत महाप्रसाद अधिकारी, गभर्नर चिरञ्जीवी नेपाल र राजस्व सचिव शिशिर ढुंगानालाई छलफलका लागि बोलाएको थियो ।

लगानी बोर्डले माथिल्लो मरुयाङ्दी २ मा आयोजना सर्वेक्षण अनुमतिपत्र पाएको हिमताल हाइड्रो पावर कम्पनी र सोही आयोजनाका लागि प्रसारण लाइन निर्माणको सर्वेक्षण अनुमति पाएको मरुयाङ्दी ट्रान्समिसन कम्पनी प्रालिको सेयर बिक्री गर्न स्वीकृति दिएको थियो ।

बोर्डले सेयर बिक्रीको स्वीकृति दिँदै प्रस्तावित सेयर खरिदकर्तालाई सेयर किन्नका लागि विद्युत् आयोजनातर्फ ३ करोड ५३ लाख डलर बराबरको वैदेशिक लगानी भित्र्याउन स्वीकृति दिएको थियो । बोर्डले प्रसारण लाइनतर्फ भने ४ लाख ५० हजार डलर वैदेशिक लगानी भित्र्याउने स्वीकृति दिएको छ ।

हिमताल हाइड्रो पावर कम्पनीमा भारतीय जीएमआर कम्पनीको ८२ प्रतिशत र १८ प्रतिशत स्वामित्व दुई नेपालीको छ ।

हिमताल हाइड्रो पावरले आफ्नो स्वामित्वको सेयर नेपाली कम्पनी बुटवल पावर कम्पनीसहित हडकडस्थित तीन कम्पनीलाई बिक्री गरेको हो । हिमतालले कुल ३ अर्ब ५३ करोडमा आफ्नो कम्पनीको स्वामित्व बिक्री गरेको हो ।

छलफलका क्रममा लगानी बोर्डका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत अधिकारीले प्रचलित कानूनको परिधिभित्र रहेर सेयर बिक्री गर्ने र वैदेशिक लगानी भित्र्याउन स्वीकृति दिएको बताए ।

राजस्व सचिव शिशिर ढुंगानाले हिमताल र मस्याङ्दी ट्रान्समिसनको सेयर बिक्रीका क्रममा कानूनअनुसार विदेशी कम्पनीलाई लाग्ने २५ प्रतिशत पुँजीगत लाभकर तिरिसकेको बताए । उनका अनुसार हिमतालका विदेशी साझेदार जीएमआरले पुँजीगत लाभकरबापत ६८ करोड रुपैयाँ राजस्व बुझाएको छ ।

समिति बैठकमा बोल्दै पूर्वप्रधानमन्त्री बाबुराम भट्टराईले माथिल्लो मस्याङ्दी २ आयोजनाको सेयर बिक्री गर्न स्वीकृति दिनु कानूनसम्म भए पनि आयोजना विकासको अनुमति पाएको कम्पनीले नाफा कमाउने उद्देश्यसहित सेयर बिक्री गर्दा आयोजनाको निर्माण पर धकेलिने बताए । ‘यतिका वर्षसम्म देशमा एउटै ठूला आयोजना बन्न सकेको छैन,’ उनले भने, ‘केही दशकयता कुनै आयोजना पूरा हुन नसक्नुमा हामीले केही गल्ती गरिरहेका त छैनौं?’

‘११ वर्षसम्म अनुमतिपत्र राखेर ३ अर्बमा बेचेको छ,’ उनले भने, ‘आयोजना विकासै नगरी मुनाफा हुने गरी सेयर बिक्री गर्नुमा हाम्रै प्रक्रियामा त त्रुटि छैन?’

भट्टराईले विद्युत् आयोजनाको सर्वेक्षण अनुमति अर्को कम्पनीलाई दिनुको साटो सरकारले आफैँले सम्भव्यतालगायत पूर्ण अध्ययन गरेर निर्माणका लागि मात्रै अरूलाई दिन सकिने विकल्प सुझाए ।

पूर्वअर्थमन्त्री विष्णु पौडेलले आयोजनाको अनुमतिपत्र वर्षौं राखेर सेयर बिक्री गर्न कानुनी रूपमा मिल्ने भए पनि यसले राष्ट्र हित नगर्ने टिप्पणी गरे । ‘हाम्रा कानूनले राष्ट्र हित गर्दैनन् भने तिनलाई संशोधन गर्नुपर्छ,’ उनले भने, ‘कानून चुकेको छ भने प्वाल टाल्नुपर्छ ।’

पूर्वमन्त्री ज्ञानेन्द्र कार्कीले लामो समय अनुमतिपत्र होल्ड गरी राख्ने कम्पनीबारे संसदीय समितिले अध्ययन गर्नुपर्ने माग राखे । ‘जलस्रोतको उपयोगका लागि कठोर कदम चालिएन भने भविष्यमा पनि अहिलेझैं अलमल हुन्छ,’ उनले भने, ‘नत्र झोलामा खोला भन्ने उखान चरितार्थ हुन्छ ।’ सांसद घनश्याम भुसालले अनुमतिपत्र पाएको कम्पनीले कानूनतः सेयर बिक्री गर्ने मिल्ने प्रावधानले राज्यलाई केही राजस्व प्राप्त हुने भए पनि यसले आयोजनाको लागत बढाउने टिप्पणी गरे ।

सांसद रामकुमारी झाँक्रीले लामो समय अनुमतिपत्र बोकेर बस्ने कम्पनी र व्यक्तिहरूको सूची खोज्नुपर्ने माग गरिन् ।

श्रोत: गरखापत्र, २०७५/०८/१३

तल्लो मोदीखोलाको जलविद्युत्को उत्पादन पुसभित्रै

पर्वतको कुश्मा नगरपालिका-८ स्थित पराधिमा निर्माणाधीन २० मेगावाट क्षमताको तल्लो मोदीखोला जलविद्युत् आयोजनाले पुस मसान्तभित्रै उत्पादन थाल्ने भएको छ ।

आयोजनाले अधिकांश निर्माणकार्य पूरा भएकोले अबको डेढ-दुई महीनामै उत्पादन थाल्ने भएको हो । गत असारमै उत्पादन थाल्ने योजना भए पनि स्थानीयको अवरोध र प्राकृतिक प्रकोपलगायतका कारणले काम सम्पन्न गर्न झण्डै छ महीना ढिलाइ भएको हो । आयोजनाले ६० महीनामा उत्पादन शुरू गर्ने लक्ष्य लिएर विसं २०६९ साउनमा काम थालेको भए पनि दुई वर्ष बढी समय लागेको हो ।

आयोजनाका जनसम्पर्क अधिकृत सुरेन्द्र बेलवासेका अनुसार अब सामान्य फिटिङ्सको कामबाहेक सबैजसो काम सकिएको छ । “पुसभित्रै उत्पादन शुरू गर्ने तयारी भइरहेको छ । अहिले उत्पादनगृह, सुरुड र हेडबक्समा फिनिसिङको काम धमाधम चलिरहेको छ” उहाँले भन्नुभयो ।

वर्षामा पहिरो जाने, भासिने र आयोजनास्थल भित्रै बाढी पस्नेजस्ता प्राकृतिक समस्याले सुरुड निर्माण कार्यमा अवरोध उत्पन्न भएकाले केही ढिलाइ भएको हो । त्यसपछिको समयमा पनि अपेक्षित उपलब्धी हासिल गर्न नसकिएको आयोजना प्रमुख पवनकुमार यादवले जानकारी दिनुभयो । “गएको वर्ष सबैभन्दा धेरै अपेक्षा गरेका थियौं”, उहाँले भन्नुभयो, “त्यही बेलामा चुनाव भएका कारणले पनि काममा समस्या आएको हो”, “असार मसान्तसम्म उत्पादन दिने लक्ष्य पनि पूरा हुन सकेन, अब पुसभित्रै उत्पादनलाई राष्ट्रिय प्रसारणमा जोड्नेछौं” उहाँले भन्नुभयो ।

आयोजनाको अहिले करीब सम्पूर्ण काम पूरा भएको छ । एक-दुई प्रतिशत सामान्य काममात्र बाँकी रहेको जनसम्पर्क अधिकृत बेलवासेले बताउनुभयो । सिभिलतर्फको निर्माण कम्पनी फेवा कन्स्ट्रक्सनले पनि अधिकांस काम पूरा भएको जनाएको छ । आयोजनाले अघिल्लो आर्थिक वर्षमा भने लक्ष्यअनुसारै काम भएको जनाएको छ । शुरुका वर्षहरूमा भूकम्प र नाकाबन्दीले असर गरेकाले त्यसको प्रभाव अझै देखिए पनि अघिल्लो वर्षमा विगतको तुलनामा धेरै काम भएको बेलवासेले बताउनुभयो । ‘निर्माण कार्यमा केही ढिलाइ हुँदा निर्धारित समयभन्दा आयोजनाको काम लम्बिएको हो,’ उहाँले भन्नुभयो ।

रु.तीन अर्ब ६० करोड रुपैयाँको लागत अनुमानमा निर्माण शुरू भएको आयोजनाले निर्धारित समयमा उत्पादन दिन नसकेपछि लागत बढ्ने भएको छ । ०६८ भदौमा नेपाल विद्युत् प्राधिकरणसँग विद्युत् खरिद सम्झौता भएको आयोजनाको निर्माण कार्य एक वर्ष ढिला भएको थियो । आयोजनाको वार्षिक रु.११ करोड ७० लाख युनिट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य छ । आयोजनाको इन्जिनियरिङलगायत निर्माणको ठेक्का मनाड ट्रेडलिङ्क र साउथ एसियन इन्फ्रास्ट्रक्चरले गरिरहेका छन् ।

शेयर निष्काशन

यसैबीच तल्लो मोदीखोला जलविद्युत् आयोजनाको प्रवृद्धक मोदी इनर्जी लिमिटेडले सर्वसाधारणका लागि शेयर निष्काशन गर्ने भएको छ । आयोजनाको आइपिओ (प्रारम्भिक शेयर निष्काशन)सम्बन्धी कार्यका लागि मोदी इनर्जी कम्पनी र बिक्री प्रबन्धकको रूपमा सनराइज क्यापिटल लिमिटेडबीच द्विपक्षीय सम्झौतापत्रमा हस्ताक्षर समेत भैसकेको छ । कम्पनीका तर्फबाट सञ्चालक कुमुदकुमार दुगड तथा क्यापिटलका तर्फबाट प्रमुख कार्यकारी अधिकृत विजयलाल श्रेष्ठ बीच सो सम्झौतापत्रमा हस्ताक्षर भएको हो ।

मोदी इनर्जी लिमिटेड, डिल्लीबजार, काठमाडौंले प्रतिसाधारण शेयर एक सय रुपैयाँ दरमा र. ४२ करोड रुपैयाँ बराबरको रु.४२ लाख कित्ता साधारण शेयर निष्काशन गर्ने भएको छ । (रासस)

श्रोत: गरखापत्र, २०७५/०८/१३

घलेम्दीको निर्माण अन्तिम चरणमा

ठाकुरप्रसाद आचार्य

बेनी (म्याग्दी), मङ्सिर १२ गते । म्याग्दीको अन्नपूर्ण गाउँपालिका ४, नारच्याडमा निर्माणाधीन पाँच मेगावाट क्षमताको घलेम्दी खोला जलविद्युत् आयोजनाको निर्माण अन्तिम चरणमा पुगेको छ । पाँच महिनाभित्र परीक्षण उत्पादन गर्ने लक्ष्यसाथ आयोजना तीव्र गतिमा अगाडि बढेको हो ।

घलेम्दी हाइड्रो लिमिटेडले निर्माण गर्न लागेको आयोजनाको पूर्वाधार निर्माणको करिब ९० प्रतिशत काम सकिएको हो । पूर्वाधार निर्माणको काम सकिना साथ इलेक्ट्रोमेकानिकल जडान गर्ने तयारी रहेको आयोजनाले जनाएको छ । आठ महिनाअघि एक हजार सात सय मिटर सुरुङ खन्ने काम सकेको आयोजनाले इन्टेक, पेनस्टक पाइप र विद्युत् गृह निर्माण काम अन्तिम चरणमा पुऱ्याएको छ । २०७१ बाट निर्माण थालिएको आयोजनाको मुख्य इयाम, बालुवा थिगाउन पोखरी बनाउने, बाँधदेखि पोखरीसम्म नहर निर्माणको काम सकिएको छ । भूकम्प र नाकाबन्दीका कारण आयोजना निर्माणमा केही ढिलाइ भएको कम्पनी सचिव लक्ष्मीनिधि रिजालले बताउनुभयो । आयोजनाको सुरुङमार्गदेखि पावर हाउससम्मको पेनस्टक पाइप जडान गर्ने काम सकिएको छ । घलेम्दी खोलाको धार परिवर्तन गरी दुवैतर्फबाट इयाम, इन्टेकको काम भइरहेको छ । सुरुङ हुँदै ल्याइएको घलेम्दी खोलाको पानीलाई १५० मिटरको उचाइबाट पावर हाउसमा खसालेर विद्युत् उत्पादन गरिनेछ ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०८/१२

२१ हजार मेगावाट विद्युत् सौर्य ऊर्जामार्फत उत्पादन गर्न सकिन्छ

भीम गौतम

किरण गौतम, नेपाल सौर्य विद्युत् उत्पादक संघका अध्यक्ष हुन् । पछिल्लो समयमा विश्वमै हरित ऊर्जाको रूपमा लिइने सौर्य ऊर्जाको विकास गर्ने प्रचलन बढ्दो छ भने लागत पनि सस्तो हुँदै गएको छ । जलविद्युत् आयोजना निर्माणका लागि लामो समय लाग्ने र सौर्य ऊर्जा छोटो समयमै उत्पादन गर्न सकिने भएकाले कतै सस्तिँदो सौर्य ऊर्जासँगै जलविद्युत्को भविष्य संकटमा पर्ने होकी भन्ने चिन्ता बढेको छ । नेपालमा पनि सौर्य ऊर्जा उत्पादन गर्ने क्रम बढ्दो दरमा रहेको १६ वर्षदेखि सौर्य ऊर्जा व्यवसायमा सक्रिय टपसन इनर्जी प्रालिका प्रबन्ध निर्देशकसमेत रहेका नेपाल सौर्य विद्युत् उत्पादक संघका अध्यक्ष किरण गौतम बताउँछ । नेपालमा सौर्य ऊर्जाको अवस्था, सरकारी नीति, अवसर र यसका चुनौती तथा विश्वमा पछिल्लो समयमा आएको विकासक्रमबारे कारोबारकर्मी **भीम गौतम**ले गरेको कुराकानीको सार : **नेपालको सौर्य ऊर्जा (सोलार) को विकासलाई हेर्दा कसरी विश्लेषण गर्नुहुन्छ ? नवीकरणीय ऊर्जाको क्षेत्रका सोलारको हिस्सा कुन रूपमा छ ?**

नेपालमा सौर्य ऊर्जा विशेष गरी फोटो भोल्टेक प्रविधिले करिब ३० वर्षको इतिहास बोकेको छ । ३० वर्षको समयमा हामीबाट मेगावाटसम्म आइपुगेका छौं । सुरुका दिनमा यसका उपभोक्ताहरू आँलामा गन्न सकिने अवस्था थियो भने हाल उपभोक्ताको संख्या करिब ११ लाख पुगिसकेको छ र करिब ६० मेगावाट विद्युत् सौर्य फोटो भोल्टेक प्रविधिबाट उत्पादन भइरहेको छ र नेपाल विद्युत् प्राविधिकरणको ग्रिड लाइनमा ३ मेगावाट कनेक्सन भइसकेको छ । यसरी देशका ७७ वटा जिल्लाका ७ सय ५३ स्थानीय निकायका जनताको पहुँचमा सौर्य ऊर्जा पुगेको छ । नेपालको टोटल विद्युतीकरणको १८ प्रतिशत जनतामा विद्युत्को पहुँच नवीकरणीय ऊर्जा प्रविधिबाट पुगेको छ भने ८ प्रतिशत जति जनतामा विद्युत्को पहुँच सौर्य ऊर्जा प्रविधिबाट पुगनुका साथै करिब १२ हजारले प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रोजगारी पाएका छन् । नवीकरणीय ऊर्जामा पहिलो नम्बरमा नै सौर्य ऊर्जा आउँछ, किनभने अरु प्रविधिको काम गर्न त्यसको रिजल्ट निस्कन समय लाग्छ, तर सौर्य ऊर्जा तुरुन्तै कम समयमा जडान गर्न सकिन्छ र रिजल्ट पनि तुरुन्त आउँछ ।

के नेपालको सोलारको क्षमताबारे अध्ययन भएको छ, सोलारबाट कति ऊर्जा उत्पादन हुन सक्छ ? सहरका छतछतमा र डाँडाकाँडामा सोलार सम्भव छ ?

नेपालमा सौर्य ऊर्जाको जडान क्षमताबारेमा खासै अध्ययन भएको छैन । सरसर्ती हेर्दा नेपालमा करिब २१ हजार मेगावाट विद्युत् सौर्य ऊर्जा प्रविधिबाट उत्पादन गर्न सकिन्छ भन्ने आँकडा देखिन्छ । विश्व बैंकको सहयोगमा अहिले कति सौर्य ऊर्जा उत्पादन गर्न सकिन्छ भन्ने अध्ययन भइरहेको छ । करिब ८/१० महिनाभित्र तथ्यांक आउने नै छ । वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रले मुख्य सहरी क्षेत्रका घरहरूमा कति सौर्य ऊर्जा जडान गर्न सकिन्छ भनेर अध्ययन गरेको थियो ।

सो अध्ययनअनुसार काठमाडौं उपत्यकाका घरहरूमध्ये करिब ७० प्रतिशत घरमा मात्र प्रत्येक घरमा १.५ किलोवाटको सौर्य प्रणाली जडान गर्ने हो भन्ने ५ सय २६ मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्न सकिन्छ । सरकारले भने जस्तै घरका छतछतमा सोलार जोड्न सम्भव छ, तर त्योअनुसारको नीति सरकारले निर्माण गर्नुपर्छ । डाँडाकाँडामा पनि सोलार जोड्न सम्भव छ, तर डाँडाकाँडामा सोलार जडान गर्नलाई त्यहाँसम्म ट्रान्समिसन लाईन पुर्याउनु अलिकति चुनौती देखिन्छ । हाम्रो जस्तो देशमा डाँडाकाँडामा भन्दा घरको छतमा राख्ने रुफटप सोलार सफल हुन्छ । यसले ग्रिडको गुणस्तरमा पनि सुधार गर्छ ।

सोलारको विकासका लागि सरकारले के कस्तो नीति अपनाएको छ ?

सौर्य ऊर्जाको विकासका लागि सरकारले वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रमार्फत अन्य माध्यमबाट विद्युतीकरण हुन नसकेका ग्रामीण क्षेत्रमा साना प्रणालीहरूमा अनुदानको व्यवस्था गरेको छ । त्यसबाहेक सौर्य पातामा भन्सार तथा मूअकर छुटको व्यवस्था गरेको छ । योबाहेक हाल सालैमात्र ऊर्जा मन्त्रालय र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले नेटमिटरिडको कार्यविधि पास गरेको छ । अब प्रत्येक व्यक्तिले आफ्नो घर/उद्योग/कलकारखाना/विद्यालयहरूको छतमा सोलार जडान गरेर त्यबाट उत्पादित बिजुली आफूले प्रयोग गर्ने र बढी भएको बिजुली नेपाल विद्युत् प्राधिकरणलाई बेचन समेत पाउने व्यवस्था गरेको छ । यसका लागि वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रबाट रु. २० हजार अनुदान समेत प्राप्त गर्न सकिन्छ, तर सौर्य ऊर्जाको विकासका लागि यति मात्र पर्याप्त छैन । सरकारले यसको प्रवर्द्धनका लागि आगामी केही वर्षसम्म उत्पादनको आधारमा नगद अनुदान र निश्चित कर छुटको व्यवस्था साथै सफ्ट लोनसमेत उपलब्ध गर्नुपर्छ, जसले गर्दा उपभोक्ता यसप्रति आकर्षित हुन सकून् ।

सरकारी नीतिले निजी क्षेत्रलाई कतिको उत्साहित बनाएको छ ?

सरकारी नीति निजी क्षेत्र त्यति उत्साही भइहाल्ने किसिमको देखिँदैन । कतिपय गर्नेपर्ने कामहरू पनि गर्न नसकेको जस्तो देखिन्छ । सौर्य ऊर्जाका लागि विशेष गरेर अफ ग्रिड र अन ग्रिड दुईवटा क्षेत्रका लागि फरक-फरक काम गर्नुपर्ने हुन्छ । अफ ग्रिड जहाँ केन्द्रीय प्रसारणलाइन पुर्याउन सकिँदैन र अन्य माध्यमबाट विद्युतीकरण गर्नका लागि समस्या छ, त्यो क्षेत्रमा सौर्य ऊर्जाको अर्को कुनै विकल्प छैन । ती दुर्गम क्षेत्रका मानिसहरूलाई वर्षभरि खाना खानपनि पुग्दैन, त्यहाँका मान्छेले पैसाले किनेर सौर्य ऊर्जा जडान गर्न सक्ने अवस्था छैन । त्यसकारण अहिले पनि अन्धकारमै छन् । त्यो क्षेत्रका लागि सरकारले कोटा निर्धारण गरेर हुँदैन । सबै घरधुरीलाई पुग्ने गरी अनुदानमा सौर्य प्रणाली वितरण गर्नुपर्छ । त्यस्तै खानेपानी तथा सिँचाइको पम्पिङका लागि, विद्यालयहरूमा कम्प्युटर शिक्षा सञ्चालनका लागि, स्वास्थ्य संस्था तथा अस्पतालहरूमा फ्रिज र अन्य उपकरण सञ्चालन गर्नका लागि सरकारले मागअनुसार सबैलाई प्रणाली उपलब्ध गराउनुपर्छ ।

सहरमा ४ करोड पर्ने गाडीमा प्रयोग गर्ने ब्याट्री र दुर्गम कर्णालीमा सोलारबाट बत्ती बाल्नका लागि प्रयोग गर्ने ब्याट्रीमा लाग्ने कर एउटै छ । त्यसमा सुधार गरिनुपर्छ ।

त्यसैगरी सहरी क्षेत्रमा अन ग्रिड प्रणालीलाई प्रवर्द्धन गर्नका लागि प्रत्येक घरको छत छतमा सौर्य पाता जडान गरेर त्यसलाई नेसनल ग्रिडमा जडान गर्नका लागि सहज कार्यविधि बनाइदिनुपर्छ । सौर्य ऊर्जामा

आकर्षण गर्नका लागि केही वर्षका लागि नगद अनुदानको व्यवस्था गर्नुपर्छ । उद्योग तथा कलकारखानाहरूले सौर्य ऊर्जा जडान गरेमा निश्चित कर छुट गरेर पनि तिनीहरूलाई आकर्षण गर्न सकिन्छ । बैंक लोनलाई सहजै पाउने तथा ब्याजदरमा सहूलियत दिनुपर्छ । सोलार चार्ज कन्टोलर, सोलारमा प्रयोग हुने एलईडी बत्तीहरू तथा सोलार इन्भर्टरलाई भन्सार तथा मूअकर छुट दिनुपर्छ ।

ग्रिड कनेक्टेडको कुरा आएको छ, यसमा तपाईं के चुनौती देख्नुहुन्छ ?

ग्रिड कनेक्टेड सौर्य प्रणालीका लागि २ किसिमको सिस्टम हुन्छन् । एउटा सोलार फार्म र अर्को डिस्ट्रिब्युटेड सिस्टम । सोलार फार्मका लागि मुख्य चुनौती भनेको जग्गा व्यवस्थापन हो । हाम्रो जग्गाको स्वामित्व सरकारमा नभै व्यक्तिगत स्वामित्व भएकाले ठूला-ठूला मेगावाट परियोजनाहरू बनाउनका लागि जग्गाको व्यवस्थापन गर्न समस्या हुन्छ । यदि कहीं-कतै दुर्गम क्षेत्रमा जग्गा व्यवस्थापन भएमा पनि ट्रान्समिशन लाईनको समस्या छ । दोस्रो डिस्ट्रिब्युटेड सिस्टम जाँदा धेरै कुरा सहज छ, तर त्यसमा मुख्य चुनौती भनेको हाम्रो वितरण प्रणाली नै हो । डिस्ट्रिब्युटेड सिस्टम भनेको मुख्यतः रुफटप सोलार नै हो । रुफटप सोलारबाट उत्पादित बिजुली ग्रिडमा जोड्नका लागि ग्रिड लाइभ हुनुपर्छ, तर हाम्रोमा अहिले सेड्युलको लोडसेडिङ नभए पनि २०/२५ मिनेट विद्युत् आउने जाने भइरहन्छ । यदि ग्रिड लाइन छैन भने सोलारबाट उत्पादित बिजुली ग्रिडमा जोड्न सकिँदैन र हाम्रो वितरण प्रणाली पनि कमजोर छ । यो नै मुख्य प्राविधिक समस्या र चुनौती हो । अर्को नीतिगत हिसाबले हेर्ने हो भने सरकारको तर्फबाट सौर्य ऊर्जालाई प्रवर्द्धन गर्ने किसिमको स्पष्ट नीति हालसम्म आउन सकेको छैन । नेटमिटरिड सुरुवात गर्ने भनेर सरकारले घोषणा त गर्यो तर इनर्जीमा नेटिड गर्ने कि मूल्यमा भन्ने द्विविधा नै छ । अर्को आम जनमानसमा चेतनाको कमी पनि छ । सौर्य उर्जामा गरेको लगानी हो भनेर हामीले बुझाउन सकेका छैनौं र त्यो पनि एउटा चुनौती नै हो ।

अहिले ठूला ठूला सोलार आयोजना निर्माणको कुरा आएको छ, के नेपाली कम्पनी त्यसका लागि सक्षम छन् ? यसमा विदेशी लगानी आवश्यक छ कि छैन ?

नेपाली कम्पनीहरूले सुरुवातदेखि नै ग्रामीण विद्युतीकरणमा मात्र फोकस गरेको हुँदा धेरै ठूला-ठूला आयोजना बन्न सकेनन् । नेपाली कम्पनीहरूले एकलै एक मेगावाटसम्मको आयोजनाहरू जडान गरिसकेका छन् प्राविधिकहरूले हिसाबले १ मेगावाट गर्ने कम्पनीले १०/१५ मेगावाट पनि जडान गर्न सक्छन् । धेरै-धेरै ठूला-ठूला आयोजनाहरू निर्माण गर्नका लागि हामीकहाँ जग्गाको पनि समस्या छ । त्यो हिसाबले प्राविधिक रूपमा हामीलाई समस्या छैन । अब रहयो लगानीको कुरो, यदि धेरै नै ठूला ठूला आयोजना बनाउँदा नेपाली लगानीले पुग्न सक्दैन । प्राविधिकहरू नेपाली नै प्रयोग गर्ने गरी वैदेशिक लगानी भित्र्याउन सकिन्छ, तर साना-साना आयोजना निर्माण गर्ने हो भने नेपाली पुँजी र नेपाली प्राविधिकहरूले नै गर्न सक्छन् ।

विश्वमा घट्दो सोलारको लागतले जलविद्युत्को भविष्यमै संकटमा पर्दै गएको भनिन्छ, यसलाई कसरी विश्लेषण गर्नुहुन्छ ?

जलविद्युत्को भविष्यमा संकट पर्न सक्ने एउटा कारण ग्लोबल वार्मिङ हो । वातावरणमा भएको

परिवर्तनले गर्दा नदीनालाहरू सुक्दै गएका छन् भने हिमशिखरमा रहेको हिउँ पग्लिँदै गएको छ । यो नै जलविद्युत्को मुख्य चुनौती हो । त्यस कारणले अहिले संसारभरि नै मिश्रित ऊर्जाको कुरा आइरहेको छ । त्यसका साथसाथै सौर्य ऊर्जाको लागत घटेको कारणले गर्दा मिक्स इनर्जीको अवधारणामा जान थप सहज भएको छ ।

ब्राजिलजस्तो संसारको जलस्रोतको धनी देशले पनि अहिले जलविद्युत्मा मात्र भर पर्नु हुँदैन भनेर मिश्रित ऊर्जामा गैसकेको अवस्था छ ।

हाम्रो मुलुकमा भने अझै पनि सौर्य ऊर्जालाई जलविद्युत्सँग तुलना गरेर प्रतिस्पर्धी सम्झेर फरक किसिमको व्यवहार भइरहेको छ । सौर्य ऊर्जा जलविद्युत्को प्रतिस्पर्धी हुँदै होइन, यो त परिपूरक हो । हाम्रो जस्ता रन अफ द रिभरमा मात्र आधारित जलविद्युत् आयोजनाहरू भएको देशमा त झन त्यसलाई व्यवस्थापन गर्नका लागि पनि सौर्य ऊर्जाको बढी आवश्यकता पर्छ र सौर्य ऊर्जाको घट्टो मूल्यलाई अवसरको रूपमा लिन सक्नुपर्छ ।

सरकारले घोषण गरेको मिक्स इनर्जीमा सोलारको भूमिका के हुन सक्छ, यसलाई सम्भावनाबारे बताइदिनुस् न ?

सरकारले मिक्स इनर्जीमा जाने हिसाबले सौर्य ऊर्जालाई पनि समेट्न खोजेको देखिएको छ । ‘हरेक : घर ऊर्जा घर, हरेक बस्ती : ऊर्जा बस्ती’ भन्ने नाराका साथ घर घरमा उत्पादन भएको बिजुलीलाई ग्रिडमा कनेक्सन गर्ने व्यवस्था मिलाउन लागेको छ । हाम्रो जस्तो रन अफ द रिभरमा आधारित जलविद्युत् आयोजनाहरू भएको देशमा जडित क्षमता अनुसार बिजुली उत्पादन हुन सक्दैन । त्यस्तो अवस्थामा माग व्यवस्थापन गर्नका लागि सौर्य ऊर्जाको महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ । यदि हामी मिक्स इनर्जीमा गयौं भने दिउँसोका लागि चाहिने बिजुली सौर्य ऊर्जाबाट उत्पादन गरी प्रयोग गरियो भने कुलेखानीजस्ता स्टोरेज आयोजनाहरूलाई बिहान तथा बेलुकाको पिक लोड व्यवस्थापन गर्नका लागि मात्र प्रयोग गर्न सकिन्छ । कालीगण्डकीलगायत २ सय २० मेगावाट क्षमताका जलविद्युत् आयोजनाहरूलाई ४-५ घण्टासम्म रोकेर स्टोरेज गर्न सकिन्छ । त्यसले पनि पिक लोड समय साँझ तथा बिहानका लागि प्रयोग गर्न सकिन्छ । मिक्स इनर्जीमा जाँदाखेरि न्युक्लियर पावर हामी प्रयोग गर्न सक्दैनौं । हावाबाट पनि बिजुली उत्पादन गर्न सकिन्छ तर हामीकहाँ बाटोको समस्याले गर्दा ठूला ठूला मेगावाटका विण्ड टर्बाइन ढुवानी गर्नका लागि समस्या छ ।

अर्को कुरा, ट्रान्समिसन लाइनको पनि समस्या छ । तर सौर्य ऊर्जा जहाँ-जहाँ लोड छ त्यहिँ उत्पादन गर्न सकिन्छ । घर घरमा ऊर्जा आवश्यक पर्छ सौर्य ऊर्जा पनि घरको छतमा पाता राखेर उत्पादन गर्न सकिन्छ । औद्योगिक क्षेत्रमा ऊर्जाको आवश्यकता पर्छ, त्यहाँ पनि उद्योगको छतमा सोलार पाता राखेर उद्योगलाई चाहिने ऊर्जा उत्पादन गर्न सकिन्छ । यो हिसाबले मिक्स इनर्जीमा सौर्य ऊर्जाको एकदमै महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ र यसको ठूलो सम्भावना पनि छ ।

नेपालको ऊर्जा संकट समाधान गर्न सोलारलाई कसरी उपयोग गर्न सकिने अवस्था छ, यसबारे तपाईंहरूको केही योजना छ ?

नेपालमा ऊर्जा संकट समाधान गर्नका लागि मुख्यतः रुफटप सोलार नै उपयुक्त मान्न सकिन्छ । रुफटप सोलार भनेको भवनको छत छतमा सौर्य ऊर्जा जडान गर्ने र त्यसलाई नेटमिटरिडमार्फत ग्रिडमा जोड्ने हो । यसका लागि उपभोक्ताले विशेष किसिमको मिटर जडान गर्नुपर्छ तर हामी कहाँ अहिले त्यस्तो मिटर उपलब्ध नभएकाले हाल प्रयोग गर्दै आएको नर्मल किसिमको २ वटा मिटर जोड्न सकिन्छ । रुफटप सोलारलाई नेटमिटरिड गर्ने हो भने ब्याट्रीको आवश्यकता पर्दैन । दिनभरि सौर्य प्यानलबाट उत्पादित बिजुली विद्युत् प्राधिकरणलाई दिने र रातमा आफरलाई चाहिएको बेलामा विद्युत् प्राधिकरणबाट आयात गर्न सकिन्छ । नेटमिटरिडमा आफूले जुन मूल्यमा खरिद गर्ने हो सोही मूल्यमा बिक्री पनि गरिन्छ । त्यसकारण उपभोक्तालाई फाइदा हुन्छ । रुफटप सोलारको अर्को फाइदा भनेको अहिले हाम्रो ग्रिडमा जडान गरेमा भोल्टेज तल माथि हुने समस्या जस्तै गर्दा कतिपय उपकरणहरू नचल्ने, पडेकिने जस्ता समस्या हुन्छ, तर रुफटप ग्रिडमा जोड्दा भोल्टेज वृद्धि हुन्छ जसले गर्दा ग्रिडको गुणस्तर राम्रो हुन्छ । त्यस कारण सरकारले ठूला ठूला उपभोक्ताहरू जस्तै ठूलो मात्रामा विद्युत् खपत गर्ने जस्तै उद्योग, कलकारखाना, होटेल, रिसोर्ट, बैंक, इन्स्योरेन्स कम्पनी आदिलाई आफूले प्रयोग गर्ने विद्युत्को निश्चित प्रतिशत सौर्य ऊर्जाबाट प्रयोग गर्नुपर्ने बाध्यकारी व्यवस्था सरकारले गर्नुपर्ने र त्यस्ता उपभोक्ताहरूलाई सुरुका केही वर्षहरूमा सहूलियत दिनुपर्छ ।

सहूलियत कर छुट या नगद अनुदान पनि हुनसक्छ, जसले उपभोक्तालाई सोलार जडान गर्न प्रेरित गरोस् ।

सोलारमा छिमेकी राष्ट्रहरूको अभ्यास कस्तो छ, नेपाललाई के गर्नु भन्ने सोलार प्रवर्द्धनका लागि सहयोग पुग्छ ?

हाम्रा दुवै छिमेकी राष्ट्रहरू सौर्य ऊर्जा जडानमा निकै नै अगाडि छन् । चीनले अहिलेसम्म करिब २ सय १७ गिगावाट जडान गरिसकेको छ भने आगामी वर्षसम्ममा २५० गिगावाट पुग्नेछ । त्यस्तै अर्को छिमेकी राष्ट्र भारतले पनि करिब ३५ गिगावाट जडान गरिसकेको छ ।

सौर्य व्यवसायी संघले नेपालको सोलार क्षेत्रको विकास र विस्तारका लागि के गर्दै आएको छ र अब के गर्छ ?

नेपाल सौर्य विद्युत् उत्पादक संघले व्यवसायी र समग्र उपभोक्ताहरूको हितमा काम गर्दै आइरहेको छ । हामीले हाम्रा सदस्य कम्पनीहरूको आवश्यकतालाई विश्लेषण गरी उनीहरूको आवश्यकताअनुसारको विभिन्न किमिका तालिमहरूको व्यवस्था गर्दै आइरहेका छौं । नीति निर्माणको तहमा तथा प्राविधिक विषयमा वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र, नवीकरणीय ऊर्जा परीक्षण केन्द्र, नेपाल विद्युत् प्राधिकरणलगायत नेपाल सरकारका विभिन्न निकायहरू तथा विभिन्न विदेशी दातृ निकायहरूलाई आवश्यक परामर्श तथा सल्लाह दिनुका साथै व्यवसायी र वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र, अर्थ मन्त्रालय तथा अन्य स्थानीय निकायहरूसँग पुलको रूपमा काम गर्दै आइरहेका छौं । साथै उपभोक्ताहरूका लागि अवारनेस कार्यक्रम गर्दै व्यवसायीहरूलाई गुणस्तरीय सामग्रीहरू प्रयोग गर्न र उपभोक्तालाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्न प्रेरित गर्छौं ।

तपाईं व्यक्तिगत रूपमा कहिलेदेखि यो क्षेत्रमा हुनुहुन्छ, तपाईंको अनुभवले के भन्छ ?

म व्यक्तिगत रूपमा विगत १६ वर्षदेखि यस क्षेत्रमा काम गरिरहेको छु । विगतका दिनहरूमा हाम्रो बजार ग्रामीण क्षेत्रमा मात्र केन्द्रित थियो । सहरको मार्केट ४-५ वर्ष अगाडिबाट मात्र सुरु भए तापनि सुरुका दिनहरूमा एकदमै सानो र सिमीत थियो । २०७२ सालको भुइँचालो र नाकाबन्दीपछि मात्र यसको बजार शहरी क्षेत्रमा विस्तार भएको हो । भन्न खोजेको हामीले सौर्य ऊर्जाको महत्व बुझ्न सकेका छैनौं । त्यसैले ढिलो गरी यसलाई अँगाल्न पुग्यौं ।

यो सौर्य ऊर्जा त प्रकृतिले हामीलाई निःशुल्क दिएको उपहार हो । हामीले जति धेरै प्रयोग गरे पनि कहिल्यै सकिँदैन ।

तर हाम्रा नीति निर्माताहरूलाई यो कुरा बुझाउन धेरै समय लाग्यो । जलविद्युत् उत्पादकहरू पनि धेरै समयसम्म सोलारको विरोधमा लाग्नुभयो तर सोलार कहिल्यै जलविद्युत्को प्रतिस्पर्धी हुँदै होइन भन्ने कुरा बल्ल बुझ्न थाल्नुभएको छ । वास्तवमा सौर्य ऊर्जा त जलविद्युत्को परिपूरक हो । हाम्रो सम्पूर्ण ऊर्जा अहिले एउटा मात्र स्रोतमा निर्भर छ । सुरक्षाको हिसाबले यो एकदमै खतरा हो र निकै जोखिमपूर्ण पनि हुन्छ । कनै पनि कुरामा एउटा मात्र स्रोतमा भर पर्नु हुँदैन । अर्को कुरा, हामीले केही बिजुली भारतबाट आयात गरिरहेका छौं । नाकाबन्दीले के प्रमाणित गर्यो भने यदि भारतलाई चित नबुझेको कुनै पनि दिन उसले आफ्नो सप्लाई बन्द गरिदिन सक्छ । त्यसैले तुरुन्त प्रतिस्थापन गर्नका लागि पनि हामीले तुरुन्तै सौर्य ऊर्जामा जानुपर्छ । डिस्ट्रिब्युटेड प्रणालीमा गर्यौं भने हाम्रो ग्रिडको गुणस्तर पनि सुधार हुन्छ र जडान गर्न पनि छिटो सकिन्छ ।

विपदपछिको क्षतिको आंकलन प्रतिवेदनअनुसार २०७२ सालको भुइँचालोमा ११५ मेगावाट बराबरको जलविद्युत् आयोजनामा क्षति पुगेको थियो । त्यो मध्य भोटेकोसी अहिलेसम्म पनि बन्न सकेको छैन । त्यसकारण हामी एउटा मात्र ऊर्जामा भर नपरी मिश्रित ऊर्जामा जानु पर्छ । मिश्रित ऊर्जामा जानका लागि हाम्रो देशको परिवेशमा पहिलो नम्बरमा सौर्य ऊर्जा नै हो । हाललाई हामी डिस्ट्रिब्युटेड प्रणालीमा गर्यौं भने त्यसका लागि रुफटप सोलारका लागि नेपाली पुँजी र नेपाली जनशक्तिले नै जडान गर्न सकिन्छ । अहिले हामीसँग सौर्य ऊर्जामा काम गर्ने १ सय १० वटा कम्पनी छन् ती सम्पूर्ण कम्पनीहरू यो काम गर्न सक्छन् । सरकारलाई के पनि अनुरोध गर्न चाहन्छु भने मेगावाटसम्मका आयोजना जडान गर्न सक्ने कम्पनीहरू देशभित्रै छन्, त्यसैले सरकारले मेगावाटका आयोजनाका लागि टेन्डर आह्वान गर्दा पनि नेपाली कम्पनीलाई नै प्राथमिकता दिने गरी राष्ट्रिय टेण्डर गर्नुपर्छ । नत्रभने नेपाली कम्पनीहरूको क्षमता कसरी बढ्छ त ! विद्युत् प्राधिकरणले चिलिमे नबनाएको भए आज ४ सय ५६ मेगावाटको तामाकोशी बनाउने साहस कसरी आउने थियो र ?

सबैभन्दा ठूलो कुरा, हाम्रो राज्यको ऊर्जा उपयोगको नीति छैन । राज्यले अल्पकालिन तथा दीर्घकालीन ऊर्जा उत्पादन तथा उपयोगका लागि स्पष्ट नीति आवश्यक छ । त्यसमा जलविद्युत् बाहेकका स्रोतहरूबाट के-कति अनुपातमा विद्युत् उत्पादन गर्ने भन्ने पनि स्पष्ट हुनुपर्छ । गत वैशाखमा ऊर्जा,

जलस्रोत तथा सिँचाई मन्त्रालयबाट प्रकाशन गरेको श्वेतपत्रमा उल्लिखित कार्यक्रमहरू उत्साहजनक छन् ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०८/१३

जग्गाको मुआब्जा रकममा कर लगाएकोमा बूढीगण्डकी प्रभावितको विराेध

१२ सय मेगावाटको बूढीगण्डकी जलाशय जलविद्युत आयोजनाका लागि अधिग्रहण गरिएको जग्गाको मुआब्जा रकममा सरकारले कर लगाएको भन्दै प्रभावित बासिन्दाले आपत्ति जनाएका छन् । उक्त छलफलमा सरोकारवालाले मुआब्जामा समेत सरकारले कर लगाएको भन्दै असन्तुष्टि जनाए । समयमै मुआब्जा वितरण, कर कट्टा नगरी मुआब्जा दिनुपर्ने तथा छिटो आयोजना निर्माणमा जानुपर्ने प्रभावित बासिन्दाको माग छ । कार्यक्रममा पूर्वप्रधानमन्त्री बाबुराम भट्टराईले आयोजना अघि बढाउन आफूले जुनसुकै सहयोग गर्न तयार रहेको बताए । 'काम ढिलो भएकाले समस्या थपिँदै गएका छन्,' उनले भने, 'अब एकमुष्ट मुआब्जा वितरण गरेर अधिग्रहण गरिएको जग्गामा जनतासँग कर नलिने गरी अघि बढ्नुपर्छ ।' प्रभावित क्षेत्रका नेता तथा नेपाली कांग्रेसका पूर्वप्रमुख सचेतक चिनकाजी श्रेष्ठले अब पनि अल्मलिएर बसे आयोजना निर्माण नहुने बताए । आयोजना प्रारम्भिक काम अघि बढाउँदा केही कमजोरी भएको भन्दै अब सबैले एकमत भएर काम गर्नुपर्ने उनको धारणा थियो । पूर्वमन्त्री तथा नेकपाका नेता राजेन्द्र पाण्डेले आयोजना सक्दो छिटो अघि बढाउनुपर्ने धारणा राखे । कार्यक्रममा ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनले राजनीतिक दलका नेता, स्थानीय कार्यकर्ता, प्रभावित बासिन्दालाई समयमै काम हुने भन्दै आश्वासन दिए । प्रभावित क्षेत्रका सरोकारवाला समेत पुनर्बास तथा पुनर्स्थापना नीतिको छलफलमा सहभागी थिए । गोरखा र धादिङका सरोकारवालाले आयोजनामा रोजगारीका लागि स्थानीयलाई प्राथमिकतामा राख्नुपर्ने, कर कट्टा नगरिकन एकमुष्ट मुआब्जा वितरण गरिनुपर्ने माग राखेका थिए । देशकै ठूलो आयोजना निर्माण गर्दा ३० देखि ३५ किलोमिटर लामो ताल बन्ने अनुमान छ । यस्तो ताल पर्यटकीय तथा यातायातका दृष्टिले समेत उपयोग हुने छ । नदीमा ड्याम बनाएर बन्न जाने यस्तो तालका कारण सो क्षेत्रका ३५ सय ६० घरधुरी भौतिकरूपमा तथा ४५ सय ५६ घरधुरी आर्थिकरूपमा विस्थापित हुनेछन् । विस्थापित हुनेमध्ये केहीले मुआब्जा लिइसकेका छन् भने केहीलाई वितरण गर्ने काम भइरहेको छ । आयोजनाका अनुसार अहिलेसम्म गोरखा र धादिङमा कूल १८ अर्ब २१ करोड २२ लाख २३ हजार ८ सय ५० रुपैयाँ वितरण गरिएको छ ।

श्रोत: क्यापिटल नेपाल, २०७५/०८/१३

बुढीगण्डकी आयोजना छिटो बनाउन सरोकारवाला एकमत, एक वर्षभित्र मुआब्जा वितरण सक्ने

बुढीगण्डकी जलविद्युत आयोजनाका बाँकी काम छिटो अघि बढाउन सरोकारवाला पक्ष एकमत देखिएका छन् । ऊर्जा, जलश्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालय, परियोजनास्थल गोरखा र धादिङ्का प्रभावित जनता र स्थानीय राजनीतिक दलका प्रतिनिधिले परियोजना छिटो अघि बढाउने प्रतिबद्धता जनाएका हुन् ।

काठमाडौँमा बिहीबार भएको आयोजनाको पुनर्बास तथा पुनःस्थापना नीतिको मस्यौदामाथि भएको छलफलका क्रममा सरोकारवाला पक्षले देखिएका समस्या तत्काल समाधान गरेर एकमतले परियोजना सम्पन्न गर्नुपर्नेमा जोड दिएका हुन् । कार्यक्रममा ऊर्जामन्त्री वर्षमान पुन, पूर्वप्रधानमन्त्री डा. बाबुराम भट्टराई, पूर्वमन्त्री राजेन्द्र पाण्डे, कमला पन्त, नेपाली कांग्रेसका पूर्वप्रमुख सचेतक चीनकाजी श्रेष्ठ, संघीय संसद तथा प्रादेशिक संसदका सांसद र पूर्वसभासद रामनाथ अधिकारी पशुराम तामाङ, भूमी त्रिपाठी, दिलमान पाख्रिन, कल्पना धमला, जगत सिंखडा, ज्ञानेन्द्र कुमाल तथा विषय विज्ञ र प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दाको सहभागिता रहेको थियो ।

प्रमुख अतिथिका रूपमा कार्यक्रममा बोल्दै मन्त्री पुनले सरकारका अगाडि जलविद्युत परियोजनाका लागि धेरै विकल्प भए पनि बहुउद्देश्यीय परियोजनाका रूपमा बुढीगण्डकीलाई अघि बढाउन खोजिएको बताए । ‘यस्तो परियोजना सफल बनाउन प्रभावकारी ढंगले स्थानीय जनता, जनप्रतिनिधि र सरोकारवालाले समर्थन गर्नुपर्दछ’ मन्त्री पुनले भने, ‘मुआब्जा, पुनःस्थापना लगायतका प्रक्रियाअघि बढाउन तपाइँहरूको सुझाव अनुसार नै तालिका बनाएर अघि बढ्न सरकार तयार छ ।’

मन्त्री पुनले प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दाका लागि वितरण गरिने मुआब्जा यसै वर्षभित्र प्रदान गरिसक्ने लक्ष्य सरकार राखेको बताए । सरोकारवाला पक्षले मुआब्जामा समेत सरकारले कर लगाएकोमा असन्तुष्टि पोखेका थिए ।

जवाफमा मन्त्री पुनले यसबारे आवश्यक निर्णय गरेर अघि बढ्ने बताए ।

कार्यक्रममा बोल्दै पूर्वप्रधानमन्त्री बाबुराम भट्टराईले यो परियोजना अघि बढाउनका लागि आफूले जुनसुकै सहयोग गर्न तयार रहेको बताएका छन् । परियोजनाका काम ढिलो भएकाले समस्याहरू थपिँदै गएको बताउँदै उनले अब एकमुष्ट रूपमा मुआब्जा वितरण गरेर अधिग्रहण गरिएको जग्गामा जनतासँग कर नलिने गरी अघि बढ्नुपर्ने धारणा व्यक्त गरे ।

प्रभावित क्षेत्रका नेता नेपाली कांग्रेसका पूर्वप्रमुख सचेतक चिनकाजी श्रेष्ठले अब पनि अल्मलिएर बसेमा आयोजना नै नबन्ने खतरा रहेको औँल्याए । आयोजनाका प्रारम्भिक कामअघि बढाउँदा केही कमजोरी आफूहरूले समेत गरेको स्वीकार गर्दै उनले अब सबैले एकमत भएर बुढीगण्डकी सफल बनाउन लाग्नुपर्ने जिकिर गरे ।

प्रभावित क्षेत्रका सरोकारवालाका तर्फबाट समेत पुनर्बास तथा पुनःस्थापनाको नीतिलाई अन्तिम रूप दिने कार्यमा सक्रिय सहभागिता थियो । गोरखा तथा धादिङ्का सरोकारवाला जनताले बहुउद्देश्यीय परियोजनामा रोजगारीका लागि स्थानीयलाई प्राथमिकतामा राख्नुपर्ने, कर कट्टा नगरिकन एकमुष्ट मुआब्जा वितरण गरिनुपर्ने लगायतका सुझाव राखेका थिए ।

नेपालकै सबैभन्दा ठूलो १ हजार २ सय मेगावाटको बुढीगण्डकी बनाउँदा ३० देखि ३५ किलोमिटर लामो ताल बन्ने अनुमान गरिएको छ । यस्तो ताल पर्यटकीय तथा यातायतका दृष्टिकोणबाट समेत उपयोग हुने छ ।

विस्थापित हुनेमध्य केहीले मुआब्जा लिईसकेका छन् भने केहीलाई वितरण गर्ने काम भईरहेको छ । परियोजनाका

अनुसार अहिलेसम्म गोरखा र धादिङ्का गरि अहिले सम्म कुल १८ अर्ब २१ करोड, २२ लाख २३ हजार ८ सय ५० रुपैया वितरण भईसकेको छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०८/१३

माथिल्लो भोटेकोसीको ३० प्रतिशत पुनर्निर्माण सकियो

बाढी, पहिरो र विनासकारी भूकम्पले थलिएको ४५ मेगावाटको माथिल्लो भोटेकोसी जलविद्युत आयोजनाको ३० प्रतिशत पुनर्निर्माण सकिएको छ । अबको एक वर्षमा पूरा गर्ने लक्ष्यसहित पुनर्निर्माण भइरहेको हो । २०७१ साउनको जुने पहिरो, २०७२ वैशाखको भूकम्प र २०७३ को भोटेकोसी नदीमा आएको भीषण बाढीले क्षति पुर्याएको आयोजनाको मुख्य संरचनाको पुनर्निर्माण भइरहेको भोटेकोसी पावर कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत बिक्रम स्थापितले बताए । उनका अनुसार बाँधको गेट, डिसेन्डिङ बेसिन (बालुवा थिच्याउने पोखरी) को पर्खाल, र विद्युतगृह पुनर्निर्माण भइरहेको छ । क्षतिग्रस्त बाँधको एक तिहाइ हिस्सा भत्काएर नयाँ संरचना निर्माण गरिनेछ । ढुङ्गा, माटोको सरसफाईपछि आयोजनाको पुनर्निर्माण सुरु गर्नु परेकाले लामो समय लागेको कम्पनीको भनाई छ । चीनको सिनो हाइड्रोले २०७४ पुसबाट आयोजना पुनर्निर्माणको काम सुरु गरेको हो । कुनै प्रकारको अवरोध नआए २०७६ मंसिरबाट विद्युत उत्पादन गर्ने तालिका छ । सम्भव भएसम्म तालिकाभन्दा अघि नै विद्युत उत्पादन सुरु गरिने कम्पनीले जनाएको छ । आयोजना पुनर्निर्माण गर्न ७ अर्ब रुपैयाँ लाग्ने अनुमान छ । २०७१ साल यता पटक पटक प्राकृतिक प्रकोपको मारमा परेको भोटेकोसीको विद्युत उत्पादन बन्द हुँदा ४ वर्षको आम्दानी गुमेको छ । सरकारले विद्युत ऐन जारी गरेपछि निजी क्षेत्रलाई निर्माण गर्न दिएको भोटेकोसी दोस्रो आयोजना हो । आयोजनाका लागि ४० वर्षको अनुमतिपत्र जारी भएको छ । विद्युत खरिद गर्न नेपाल विद्युत प्राधिकरणले अमेरिकी डलरमा विद्युत खरिद सम्झौता (पिपिए) गरेको छ ।

श्रोत: गरखापत्र, २०७५/०८/१३

ताराखोला जलविद्युत् आयोजना अन्तिम चरणमा

ताराखोला गाउँपालिकामा निर्माणाधीन ३८० किलोवाटको ताराखोला साना जलविद्युत् आयोजना अन्तिम चरणमा पुगेको छ । आयोजनाको ८५ प्रतिशत काम पूरा भएको इञ्जिनियर दिलबहादुर थापाले बताउनुभयो । उहाँका अनुसार मुहान, कुलो, सुरुङलगायत 'सिभिल' चरणको काम सकिएको छ । "विद्युत् गृहको काम भइरेको छ", इञ्जिनियर थापाले भन्नुभयो, "आउँदो चैतभित्रमा बिजुली बल्छ ।" विद्युत्गृहमा चाहिने मुख्य उपकरणसमेत चीनबाट आइसकेको छ । पहिले सामुदायिक ढाँचाको आयोजना अहिले ताराखोला जलविद्युत् लिमिटेडमार्फत निर्माण भइरहेको हो । रु १८ करोडको लागतमा बन्ने आयोजनामा वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रले रु नौ करोड १२ लाख अनुदान उपलब्ध गराएको छ भने गाउँपालिकाका एक हजार ६९१ ले शेयर हालेका छन् । लागत थप बढ्न सक्ने अनुमान गरिएको छ ।

गाउँपालिकाका पाँच वटै वडाका २२ घरधुरीमा विद्युत् पुऱ्याउने आयोजनाको शुरुको लक्ष्य थियो । वडा नं १ को अमरभूमिमा केन्द्रीय बिजुली पुगेपछि उपभोक्ता घटेर एक हजार ७०० पुगेका छन् । प्रत्येक घरधुरीबाट न्यूनतम रु १५ हजारका दरले शेयर उठाइएको छ । "सक्नेले बढी पनि लगानी गर्नुभएको छ", आयोजनाका अध्यक्ष हिमाल विकले भन्नुभयो, "गाउँपालिका बाहिरबाट कसैको शेयर छैन ।" यसै वर्षभित्र विद्युत्गृहमा बिजुली बले पनि घरघरमा विद्युत्करण गर्न थप समय लाग्ने उहाँको भनाइ छ । विद्युतीकरणको लागि तार विस्तारको काम पनि अघि बढेको छ ।

आयोजनास्थलमा धमाधम काम भइरहेकाले समयमै लक्ष्य पूरा हुने उहाँले बताउनुभयो । विसं २०६८ मा शुरु भए पनि लगानी, कामदार अभाव, ढिलासुस्ती जस्ता कारणले आयोजना पछि धकेलिएको हो । काममै रोकिएर आयोजना अलपत्र परेपछि व्यवस्थापन समेत फेरिएको थियो ।

केन्द्रबाट अनुदान स्वीकृत भएपछि कामले गति लिएको इञ्जिनियर थापाले बताउनुभयो । पहिलो किस्ता अनुदान रु एक करोड ८२ लाख र दोस्रो किस्ता रु एक करोड ८९ लाख आयोजनाले पाइसकेको छ । कामको प्रगतिका आधारमा बाँकी रकम उपलब्ध हुने जनाइएको छ । आयोजना सम्पन्न भएपछि 'उज्यालो गाउँपालिका' को लक्ष्य पूरा हुने गाउँपालिकाका अध्यक्ष प्रकाश घर्तीले बताउनुभयो । "सबै घरमा विद्युत् पुऱ्याउने लक्ष्य आयोजनाले पुरा गर्दैछ", उहाँले भन्नुभयो । गाउँलेको समेत लगानीमा बन्न लागेको आयोजनामा आवश्यक पर्दा गाउँपालिकाले सहजीकरण गर्दै आएको छ ।

स्थानीय धप्ल्याङ, करिमेला, मपेस र ठूलो खोलाको पानीलाई पाइपलाइनमार्फत वडा नं ५ कै धस्मरमा निर्माणाधीन विद्युत्गृहमा ल्याइनेछ । हिउँदमा ३८० किलोवाट विद्युत् उत्पादन हुने भए पनि वर्षायाममा ५०० किलोवाटसम्म विद्युत् उत्पादन हुने जनाइएको छ । रासस

श्रोत: गरखापत्र, २०७५/०८/१३

जलविद्युत् कम्पनीले सर्वसाधारणलाई पहिल्यै साधारण शेयर दिन सक्ने

जलविद्युत् कम्पनीले स्थानीय आयोजना प्रभावितलाई साधारण शेयर बिक्री नगरिकनै आम नागरिकलाई बिक्री गर्न पाउने भएको छ ।

नेपाल धितोपत्र बोर्डले धितोपत्र निष्काशन तथा बाँडफाँट निर्देशिका संशोधन गरी नयाँ व्यवस्था गरिदिएको हो । रसुवागढी तथा साञ्जेन जलविद्युत् कम्पनीको पहलमा बोर्डले नयाँ व्यवस्था गरेको हो । ती कम्पनीले कर्मचारी सञ्चयकोषका सञ्चयकर्ता तथा ऋणदाता संस्थाका कर्मचारीलाई सीमित साधारण शेयर बिक्री गरिसकेको छ । कम्पनीले आयोजना प्रभावित रसुवावासीलाई साधारण शेयर बिक्रीको तयारी गरेको थियो तर रसुवाका स्थानीय तह तथा जिल्ला समन्वय समितिले तत्काल आफूहरू साधारण शेयर खरीद गर्न नसक्ने अवस्था रहेको भन्दै बोर्डलाई विशेष अनुरोध गरेको थियो । सोही अनुरोधका आधारमा बोर्डले धितोपत्र निष्काशन तथा बाँडफाँट निर्देशिकामा सामान्य संशोधन गरेको हो । रसुवागढी जलविद्युत् कम्पनीका प्रमुख माधव कोइरालाले आफूहरूले सर्वसाधारणलाई शेयर बिक्री गर्ने गरी विवरणपत्र तयारीको क्रममा रहेको जानकारी दिनुभयो । स्थानीयवासीको मागलाई सम्बोधन गर्दै रसुवागढी र साञ्जेन जलविद्युत् कम्पनीले अब कूल पूँजीको १५ प्रतिशतका दरले हुने साधारण शेयर आम सर्वसाधारणलाई पहिला बिक्री गर्नेछ । त्यसपछि मात्रै आयोजना प्रभावित रसुवावासीलाई बिक्री गरिनेछ ।

बोर्डले धितोपत्र निष्काशन तथा बाँडफाँट निर्देशिका संशोधन गरी नयाँ व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । स्थानीयले कुनै कारणवश शेयर किन्न नचाहे वा कम्पनीले पहिला सर्वसाधारणमा निष्काशन गर्ने इच्छा देखाए आवश्यक निर्णय गर्न सक्ने निर्देशिकामा व्यवस्था गरिएको छ ।

बोर्डले गत कात्तिक १२ गते नै उक्त निर्देशिका संशोधन गरेको बोर्डका प्रवक्ता नीरज गिरीले जानकारी दिनुभयो । स्थानीयवासीभन्दा अघि सर्वसाधारणलाई शेयर निष्काशन गरे त्यस्ता संस्थाले आयोजना प्रभावितका लागि निष्काशन गर्ने शेयरको प्रत्याभूति गर्नुपर्ने व्यवस्था भन्ने गरिएको छ । नयाँ व्यवस्थाअनुसार जलविद्युत् कम्पनीले सार्वजनिक निष्काशन गरेको छ महीना वा विद्युत्को उत्पादन शुरु हुनुभन्दा तीन महीनामा जुन पहिला हुन्छ सो समयभित्र स्थानीयलाई शेयर दिनुपर्ने बाध्यकारी व्यवस्था गरिएको छ । सोही प्रावधानका आधारमा अब रसुवागढी र साञ्जेन जलविद्युत् कम्पनीले सर्वसाधारणका लागि शेयर निष्काशन गर्ने तयारी गरेको प्रमुख कोइरालाले जानकारी दिनुभयो । (रासस)

श्रोत: कारोबार, २०७५/०८/१३

घलेम्दी हाइड्रो ९० प्रतिशत सम्पन्न

जलविद्युत्मा प्रचुर सम्भावना बोकेको म्याग्दीको अन्नपूर्ण गाउँपालिका-४ नारच्याडमा ५ वटा जलविद्युत् आयोजना भित्रिएका छन् । राउन्ड अन्नपूर्ण पदमार्गको आधार शिविर रहेका कारण पर्यटकीय गाउँको रूपमा चिनिएको न्यारच्याड जलविद्युत् आयोजनाहरू भित्रिएसँगै हाइड्रो भिलेजको रूपमा विकास भएको छ । जलविद्युत् आयोजनाले निर्माणकार्यलाई तीव्रतासँगै ५ सय घरधुरी रहेको नारच्याडबासीले लगानीसँगै रोजगारको सिर्जना भएको छ ।

अन्नपूर्ण गाउँपालिका-४ नारच्याडमा घलेम्दीखोला जलविद्युत् आयोजनाले आगामी चैतभित्रमा विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्यसहित पूर्वाधार निर्माण कार्यलाई तीव्रता दिएको छ । ५ मेगावाटको घलेम्दी हाइड्रो लिमिटेडको ९० प्रतिशतभन्दा बढी काम सकिएसँगै यसै वर्षभित्र उत्पादनको तयारी गरेको हो ।

१ हजार ७ सय मिटर लामो सुरुङको फिनिशिंग, इन्टेक, पाइप जडान र विद्युत्गृह निर्माणको काम अन्तिम चरणमा छ । आयोजनाले आगामी चैत महिनामा परीक्षण उत्पादन लिने लक्ष्यसहित कामलाई तीव्रता दिएको कम्पनीका सञ्चालक सदस्य राजेश शाक्यले बताए ।

वि.सं २०७१ साल कात्तिकदेखि सुरु भएको आयोजनाको पूर्वाधार निर्माणको काम हालसम्म ९५ प्रतिशत सम्पन्न भएको छ । म्याग्दीका उद्योगी, ब्यापारी र सर्वसाधारणको पहलमा निर्माण हुन लागेको यो आयोजनाको २०७५ चैतभित्र उत्पादन गर्ने लक्ष्य छ । भौगोलिक बनावट र ढुवानीको लागत बढेको छ । जसले गर्दा ९० करोड लगानीमा सक्ने लक्ष्य भए पनि अहिले १ अर्ब १५ करोड उत्पादनसम्म लगानी लाग्ने आयोजनाका कार्यालय प्रमुख विमल रिजालले जानकारी दिए । निलगिरिखोलाको किनारमा विद्युत्गृह निर्माणले तीव्रता पाएको छ ।

आयोजनामा ३५ करोड ५० लाख संस्थापक सेयर रहेको आयोजनामा भने लुम्बिनी र टुरिज्म डेभलपमेन्ट बैंकले ५५ करोड रुपैयाँ लगानी गरेका छन् । ४ मेगावाटको आयोजनालाई क्षमता बढाएर ५.५ मेगावाट बनाइएको छ । आयोजनामा म्याग्दीका व्यवसायीको लगानी र रोजगारीको क्षेत्रमा स्थानीयलाई प्राथमिकताका साथ दैनिक दुई सयभन्दा बढी जनशक्ति परिचालन भएका छन् ।

त्यस्तै ४२ मेगावाट क्षमताको मिस्त्रिखोला जलविद्युत् आयोजनाले समेत न्यारच्याडमा पूर्वाधार निर्माणलाई तीव्रता दिएको छ । यसको लागत ५ अर्ब रहेको छ । निलगिरिखोलाबाट ३८ मेगावाटको र ६२ मेगावाटको उत्पादन गर्न अहिले सडक विस्तारलाई अगाडि बढाएका छन् । उत्पादन भएको विद्युत्लाई राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जोड्नका लागि म्याग्दीको दानामा र २२० केभी क्षमताको सबस्टेसन निर्माणले तीव्रता पाएको छ ।

आयोजनाले जलविद्युत्को निर्माणकार्य पूर्वनारच्याडमा ६ किलोमिटर सटक विस्तारसँगै तीनवटा मोटरेवल पुल निर्माण गरेको छ । वि.सं २०४४ देखि जिल्लामै पहिलो पटक विद्युत् वितरण थालेको २ मेगावाट क्षमताको तातोपानी जलविद्युत् आयोजनाले जिल्लाको जलविद्युत्को सम्भावनाको ढोका

खोलेको थियो ।

समयमै आयोजना निर्माण भयो भने नारच्याङ जलविद्युत् गाउँको रूपमा मात्रै विकसित हुने छैन । यसले समग्र अन्नपूर्ण गाउँपालिका, म्याग्दी जिल्ला र प्रदेश नम्बर ४ कै अर्थतन्त्रमा योगदान पुर्याउदै देशको लोडसेडिङ हटाउने सरकारको अभियानमा समेत टेवा पुग्ने देखिन्छ ।

-धिरन खत्री

श्रोत: कारोबार, २०७५/०८/१३

जलविद्युत् कम्पनीले सर्वसाधारणलाई पहिल्यै साधारण शेयर दिने

जलविद्युत् कम्पनीले स्थानीय आयोजना प्रभावितलाई साधारण शेयर बिक्री नगरिकनै आम नागरिकलाई बिक्री गर्न पाउने भएको छ ।

नेपाल धितोपत्र बोर्डले धितोपत्र निष्काशन तथा बाँडफाँट निर्देशिका संशोधन गरी नयाँ व्यवस्था गरिदिएको हो । रसुवागढी तथा साञ्जेन जलविद्युत् कम्पनीको पहलमा बोर्डले नयाँ व्यवस्था गरेको हो । ती कम्पनीले कर्मचारी सञ्चयकोषका सञ्चयकर्ता तथा ऋणदाता संस्थाका कर्मचारीलाई सीमित साधारण शेयर बिक्री गरिसकेको छ ।

कम्पनीले आयोजना प्रभावित रसुवावासीलाई साधारण शेयर बिक्रीको तयारी गरेको थियो तर रसुवाका स्थानीय तह तथा जिल्ला समन्वय समितिले तत्काल आफूहरू साधारण शेयर खरीद गर्न नसक्ने अवस्था रहेको भन्दै बोर्डलाई विशेष अनुरोध गरेको थियो । सोही अनुरोधका आधारमा बोर्डले धितोपत्र निष्काशन तथा बाँडफाँट निर्देशिकामा सामान्य संशोधन गरेको हो । रसुवागढी जलविद्युत् कम्पनीका प्रमुख माधव कोइरालाले आफूहरूले सर्वसाधारणलाई शेयर बिक्री गर्ने गरी विवरणपत्र तयारीको क्रममा रहेको जानकारी दिए ।

स्थानीयवासीको मागलाई सम्बोधन गर्दै रसुवागढी र साञ्जेन जलविद्युत् कम्पनीले अब कूल पूँजीको १५ प्रतिशतका दरले हुने साधारण शेयर आम सर्वसाधारणलाई पहिला बिक्री गर्नेछ । त्यसपछि मात्रै आयोजना प्रभावित रसुवावासीलाई बिक्री गरिनेछ ।

बोर्डले धितोपत्र निष्काशन तथा बाँडफाँट निर्देशिका संशोधन गरी नयाँ व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । स्थानीयले कुनै कारणवश शेयर किन्न नचाहे वा कम्पनीले पहिला सर्वसाधारणमा निष्काशन गर्ने इच्छा देखाए आवश्यक निर्णय गर्न सक्ने निर्देशिकामा व्यवस्था गरिएको छ ।

बोर्डले गत कात्तिक १२ गते नै उक्त निर्देशिका संशोधन गरेको बोर्डका प्रवक्ता नीरज गिरीले जानकारी दिए । स्थानीयवासीभन्दा अघि सर्वसाधारणलाई शेयर निष्काशन गरे त्यस्ता संस्थाले आयोजना प्रभावितका लागि निष्काशन गर्ने शेयरको प्रत्याभूति गर्नुपर्ने व्यवस्था भन्ने गरिएको छ । नयाँ व्यवस्थाअनुसार जलविद्युत् कम्पनीले सार्वजनिक निष्काशन गरेको छ महीना वा विद्युत्को उत्पादन शुरु हुनुभन्दा तीन महीनामा जुन पहिला हुन्छ सो समयभित्र स्थानीयलाई शेयर दिनुपर्ने बाध्यकारी व्यवस्था गरिएको छ । सोही प्रावधानका आधारमा अब रसुवागढी र साञ्जेन जलविद्युत् कम्पनीले सर्वसाधारणका लागि शेयर निष्काशन गर्ने तयारी गरेको प्रमुख कोइरालाले जानकारी दिए ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०८/१४

४५ मेगावाटको कसुवाखोलाको पिपिए

नेपाल विद्युत प्राधिकरणले ४५ मेगावाटको कसुवाखोला जलविद्युत आयोजनाको विद्युत खरिद बिक्री सम्झौता (पिपिए) गरेको छ । संखुवासभाको कसुवाखोलामा निर्माण हुने आयोजनाको पिपिए भएको हो । पिपिएमा प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ र प्रवर्द्धक कसुवाखोला हाइड्रो पावर कम्पनीका कार्यकारी निर्देशक विनय भण्डारीले हस्ताक्षर गरे । पिपिए अनुसार प्राधिकरणले आयोजनाबाट उत्पादन हुने विद्युत हिउँदमा प्रतियुनिट ८.४० रुपैयाँ र बर्खामा प्रतियुनिट ४.८० रुपैयाँमा खरिद गर्नेछ । ६ महिना सुख्या र ६ महिना बर्खा यामको दर पाउने गरी पिपिए भएको आयोजना प्रबन्धक सुस्मित शर्मा भट्टराईले बताए । उनका अनुसार ९ वर्षसम्म वार्षिक ३ प्रतिशत स्कालेसन आयोजनाले पाउनेछ । अध्ययन पूरा भएको आयोजनाको निर्माण १८ महिनापछि सुरु गरिने भएको छ । त्यसअघि आयोजना स्थलसम्म पुग्ने पहुँचमार्गको काम सम्पन्न गरिने कम्पनीले जनाएको छ । आयोजनाको ऋण लगानी जोहो गरेर संरचनाको निर्माण थालिने छ । लगानी जुटाउनेबारे बिभिन्न बैंक तथा वित्तीय संस्थासँग छलफल भइरहेको पनि उनले बताए । आयोजनाको विस्तृत डिजाइन तयार गरेर ठेक्का आह्वान प्रक्रिया अघि बढाइनेछ । ठेकेदार छनोट गरेर अायाेजना स्थलमा परिचालन गरिने कम्पनीले जनाएकाे छ । आयोजनाबाट २०८२ साल साउन ७ गते विद्युत उत्पादन गर्ने तालिका तोकिएको छ । आयोजनाले वार्षिक २ सय ५८ गिगावाट घन्टा विद्युत उत्पादन गर्नेछ । आयोजना पूरा भएपछि उत्पादन हुने विद्युत विद्युतगृहदेखि २४ किलोमिटर दुरीमा प्राधिकरणले निर्माण गर्ने सितलपाटी सबस्टेसनमा लगेर जोडिनेछ । सबस्टेसनसम्म आवश्यक प्रसारण लाइन कम्पनी आफैले निर्माण गर्नेछ ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०८/१४

सोलु करिडोरको मुआब्जा वितरण

नवराज कार्की

सोलु करिडोर १३२ केभी प्रशारण लाइन आयोजनाले ओखलढुंगाका प्रभावित क्षेत्रमा मुआब्जा वितरण प्रक्रिया अगाडि बढाएको छ । प्रशारण लाइन तथा टावर निर्माण गर्नका लागि सिद्धिचरण नगरपालिका र मानेभञ्ज्याङ गाउँपालिकाका निजी जग्गा धनीलाई मुआब्जा वितरण थालेको हो ।

आयोजनाका लागि जग्गा प्राप्ति निर्धारण उपसमितिले जग्गा प्राप्ति ऐन २०३४ को दफा ९ अनुसार सम्बन्धित वडा कार्यालयको सिफारिसमा सरकारी दररेटअनुसार मुआब्जा रकम निर्धारण गरेर हस्तान्तरणको प्रक्रिया अगाडि बढाएको उपसमितिका संयोजक तथा सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी रवीन्द्रप्रसाद पौड्यालले बताए । जिल्लामा आयोजना प्रभावित १४९ कित्ताका जग्गाधनीलाई मुआब्जा वितरण सुरु गरिएको पौड्यालको भनाइ छ ।

आयोजनाले जग्गा प्राप्ति निर्धारण उपसमितिलाई मुआब्जा वितरणका लागि १५ करोड ५० लाख रुपैयाँ प्रदान गरेको छ । आयोजनाले प्रशारण लाइन क्षेत्रमा पर्ने सिरहा र उदयपुरको मुआब्जा वितरण सम्पन्न गरिसकेको छ भने सोलुखुम्बुमा गत बुधबारबाट विज्ञापन आह्वान गरेर मुआब्जा वितरण गर्न हकदाबी र भोगचलनको बारेमा सूचना प्रकाशन गरेर जग्गा प्राप्तिको लागि बाटो खुलाइएको सोलुखुम्बुका सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी टुकती शेर्पाले जानकारी दिए ।

सोलु करिडोर आयोजना सोलुखुम्बु र ओखलढुंगा जिल्लामा दिगो विद्युतीकरण गर्ने र यस क्षेत्रमा उत्पादित विद्युत् राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जोड्ने उद्देश्यले निर्माण थालिएको हो । यो आयोजनाअन्तर्गत सिरहा-उदयपुर-ओखलढुंगा-सोलुखुम्बु विद्युत् प्रशारण लाइन निर्माण गर्ने र सोलुखुम्बुको तिङ्लामा सबस्टेसन बनाउने लक्ष्य राखिएको छ । जसअन्तर्गत प्रशारण लाइनको काम सिरहा र उदयपुरतर्फ भइरहेको छ । सबस्टेसनको काम आउँदो डिसेम्बरभित्रै सकने गरेर काम दुरत गतिमा छ । विद्युत् प्राधिकरण र ठेकेदार कम्पनीबीच २०१९ को मार्च २४ सम्ममा आयोजनाको काम सक्नुपर्ने सम्झौता छ ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०८/१४

४५ मेगावाटको कसुवाखोलाको पिपिए

नेपाल विद्युत प्राधिकरणले ४५ मेगावाटको कसुवाखोला जलविद्युत आयोजनाको विद्युत खरिद बिक्री सम्झौता (पिपिए) गरेको छ । संखुवासभाको कसुवाखोलामा निर्माण हुने आयोजनाको पिपिए भएको हो । पिपिएमा प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ र प्रवर्द्धक कसुवाखोला हाइड्रो पावर कम्पनीका कार्यकारी निर्देशक विनय भण्डारीले हस्ताक्षर गरे । पिपिए अनुसार प्राधिकरणले आयोजनाबाट उत्पादन हुने विद्युत हिउँदमा प्रतियुनिट ८.४० रुपैयाँ र बर्खामा प्रतियुनिट ४.८० रुपैयाँमा खरिद गर्नेछ । ६ महिना सुख्या र ६ महिना बर्खा यामको दर पाउने गरी पिपिए भएको आयोजना प्रबन्धक सुस्मित शर्मा भट्टराईले बताए । उनका अनुसार ९ वर्षसम्म वार्षिक ३ प्रतिशत स्कालेसन आयोजनाले पाउनेछ । अध्ययन पूरा भएको आयोजनाको निर्माण १८ महिनापछि सुरु गरिने भएको छ । त्यसअघि आयोजना स्थलसम्म पुग्ने पहुँचमार्गको काम सम्पन्न गरिने कम्पनीले जनाएको छ । आयोजनाको ऋण लगानी जोहो गरेर संरचनाको निर्माण थालिने छ । लगानी जुटाउनेबारे बिभिन्न बैंक तथा वित्तीय संस्थसँग छलफल भइरहेको पनि उनले बताए । आयोजनाको विस्तृत डिजाइन तयार गरेर ठेक्का आह्वान प्रक्रिया अघि बढाइनेछ । ठेकेदार छनोट गरेर अायाेजना स्थलमा परिचालन गरिने कम्पनीले जनाएकाे छ । आयोजनाबाट २०८२ साल साउन ७ गते विद्युत उत्पादन गर्ने तालिका तोकिएको छ । आयोजनाले वार्षिक २ सय ५८ गिगावाट घन्टा विद्युत उत्पादन गर्नेछ । आयोजना पूरा भएपछि उत्पादन हुने विद्युत विद्युतगृहदेखि २४ किलोमिटर दुरीमा प्राधिकरणले निर्माण गर्ने सितलपाटी सबस्टेशनमा लगेर जोडिनेछ । सबस्टेशनसम्म आवश्यक प्रसारण लाइन कम्पनी आफैले निर्माण गर्नेछ ।

श्रोत: अभियान, २०७५/०८/१४

खिम्तीमा ३ जलविद्युत् आयोजना निर्माणको क्रममा

पछिल्ला दिनमा ऊर्जा नदीको रूपमा परिणत भइरहेको खिम्ती खोलामा हाल तीन जलविद्युत् आयोजना निर्माणको क्रममा रहेका छन् ।

हिमालयन ऊर्जा विकास कम्पनीले १९ मेगावाट क्षमताका दुई आयोजना निर्माण गरिरहेको छ । यस्तै पिपल्स इनर्जीले ४८ दशमलव ८ मेगावाट क्षमताको खिम्ती दोस्रो आयोजना निर्माण गरिरहेको छ । हिमालयन ऊर्जा विकास कम्पनीले ती आयोजना आगामी असारभित्र निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखेको छ । शुरुमा आगामी चैतभित्र निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिए पनि निर्माण प्रक्रिया जारी रहेको र प्रसारणलाइनसमेत निर्माणको क्रममा रहेकाले असार पुग्न सक्ने बताइएको छ ।

रामेछापमा निर्माणाधीन माथिल्लो खिम्ती एक र माथिल्लो खिम्ती दुई आयोजनाको भौतिक निर्माण ८० प्रतिशतभन्दा माथि रहेको छ । कम्पनीका सञ्चालक प्रकाश दुलालका अनुसार माथिल्लो खिम्ती एक १२ मेगावाट क्षमताको हो भने माथिल्लो खिम्ती दुई ७ मेगावाटको हो । उक्त दुई आयोजनाको विद्युत् २०७६ असारबाट प्रणालीमा जोडिन लागेको हो ।

बाँध क्षेत्रको संरचना निर्माणको काम अन्तिम चरणमा छ । बाँधबाट विद्युत् गृहसम्म ल्याइने ३ हजार ८ सय मिटर लामो पाइप बिच्छ्याउने काम समेत ८५ प्रतिशत सम्पन्न भएको छ । पाइप बिच्छ्याउन ५ सय मिटर मात्रै बाँकी छ । आयोजनाको विद्युत् गृहको काम पनि अघि बढेको छ । त्यसमा जडान हुने इलेक्ट्रोमेकानिकल उपकरण ठेकेदार कम्पनीले आयोजनास्थलमा ल्याउन शुरु गरेको छ । एकसाथ निर्माण भइरहेका दुई आयोजना सम्पन्न हुँदा रु. ३ अर्ब १५ करोड खर्च हुने आयोजना निर्देशक रमाकान्त गौरोले जानकारी दिए ।

ती आयोजना सम्पन्न भएपछि उत्पादन हुने विद्युत् नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको गर्जाङ सवस्टेशनमा लगेर जोडिनेछ । उक्त सवस्टेशनको कामसमेत अगाडि बढाइएको छ । चिनियाँ कम्पनी पिङ्गाओ एण्ड जेभीले सो सवस्टेशन र प्रसारणलाइनको काम गरिरहेको छ । पिपल्स इनर्जी लिमिटेडले रु. नौ अर्ब लगानीमा दोलखा र रामेछापको सिमानामा खिम्ती दोस्रो ४८ दशमलव ८ मेगावाट क्षमताको आयोजना निर्माण शुरु गरेको छ । सो आयोजनाको पहुँचमार्ग निर्माण तथा आवासगृहको काम शुरु भएको छ ।

यस्तै हिमाल पावरले कुल ६० मेगावाट क्षमताको खिम्ती आयोजना सञ्चालन गरिरहेको छ । यस्तै अन्य दुई आयोजनासमेत निर्माणमा जाने तयारीमा छन् । निलगङ्गा जलविद्युत् कम्पनीले कुल नौ मेगावाट क्षमताको खिम्ती घ्वाङ जलविद्युत् आयोजना अगाडि बढाइएको छ । यस्तै करीब ६ सय मेगावाट क्षमताको खिम्ती ठोस्ने जलाशयुक्त आयोजना समेत अगाडि बढाउन लागिएको छ । विद्युत् विकास विभागले सो आयोजना अध्ययन गरिरहेको छ । आयोजनाको अध्ययनका लागि प्रदेश नं ३ सरकारले पनि चासो व्यक्त गरेको छ । रासस

श्रोत: अभियान, २०७५/०८/१४

अरुण-३ जलविद्युत् आयोजना : स्वदेशी सामग्री प्रयोगमा जोड

रोशनी भट्टराई

अरुण-३ जलविद्युत् आयोजनाको निर्माणमा स्वदेशी सामग्री प्रयोग गर्न यस क्षेत्रका उद्योगी तथा व्यवसायीले आग्रह गरेका छन् । विराटनगरस्थित लगानी बोर्डको कार्यालयको सहजीकरणमा आयोजनाद्वारा बिहीवार यहाँ भएको कार्यक्रममा उनीहरूले यस्तो आग्रह गरेका हुन् । कार्यक्रम अरुण-३ जलविद्युत् आयोजनामा कस्तो खालको निर्माण सामग्री प्रयोग गर्ने र निर्माण सामग्री कहाँबाट कसरी उपलब्ध गराउने विषयमा केन्द्रित थियो । कार्यक्रममा प्रदेश नं. १ का उद्योगी, व्यापारी, इन्जिनियर तथा आयोजनासम्बद्ध व्यक्तिहरूको सहभागिता थियो ।

कार्यक्रममा जानकारी दिइएअनुसार आयोजना निर्माणका लागि १४ लाख ४२ हजार ७ सय २७ घनमिटर बालुवा, ४ लाख ५८ हजार ८ मेट्रिकटन सिमेन्ट तथा साढे ४८ हजार मेट्रिक टन स्टील आवश्यक पर्छ । अरुण-३ अहिले बनिरहेका ठूला आयोजनामध्येको एउटा हो । ५ वर्षभित्र निर्माण पूरा गरिसक्ने लक्ष्य रहेको उक्त आयोजनाको कुल लागत रु. १ खर्ब ४ अर्ब रहेको छ । आयोजनाको विद्युत् उत्पादन क्षमता ९ सय मेगावाट छ ।

कार्यक्रममा नेपाल उद्योग वाणिज्य महासङ्घ प्रदेश नं. १ का उपाध्यक्ष राजेन्द्र राउतले आयोजनालाई चाहिने सिमेन्ट, ढुङ्गा, गिट्टी तथा छडजस्ता निर्माण सामग्री स्वदेशमै उत्पादन हुने भएकाले सोही सामग्री प्रयोग गर्न आग्रह गरे ।

उद्योग सङ्गठन मोरङका पूर्वअध्यक्ष अशोक मुरारकाले स्वदेशमै पनि गुणस्तरयुक्त सामग्री उत्पादन भइरहेकाले त्यस्ता सामग्री अन्य देशबाट ल्याउन नहुने बताए । उनले भने, 'स्वदेशी आयोजनाले स्वदेशी उत्पादनको प्रयोग गरी स्वदेशी उद्योगलाई प्रोत्साहन गर्नुपर्छ ।'

आयोजनाका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सतीशकुमार शर्माले आयोजना निर्माणमा पहिलो प्राथमिकता स्वदेशी उत्पादनलाई दिइने बताए । उनले भने, 'नेपालमा उत्पादन नहुने सामग्रीमात्र अन्य मुलुकबाट ल्याइनेछ ।' उनका अनुसार निर्माणमा प्रयोग हुने कतिपय सामग्री नेपालमा उत्पादन हुँदैनन् ।

उनले कोशी राजमार्ग ठाउँठाउँमा भत्केकाले सामग्रीको ढुवानीमा भने समस्या हुने गरेको बताए । आयोजनाको काम ६ महीनाअघि शुरू भएको हो ।

१ नं. प्रदेश सरकारका प्रमुख सचिव केदार न्यौपानेले अरुण-३ प्रदेशकै गौरवको विषय भएकोले समयमै पूरा हुनुपर्नेमा जोड दिए । उक्त आयोजनाको निर्माणले प्रदेश नं. १ को विकासको ढोका खोल्ने भएकाले प्रदेशमा निर्वाध रूपले लगानी गर्न उनले लगानीकर्तालाई आग्रह गरे ।

उक्त आयोजना निर्माणमा लागि २०७१ मङ्सिर ९ गते नेपाल सरकार र परियोजना विकासकर्ता एसजेभीएन अरुण-३ पावर डेभलपमेन्ट कम्पनीबीच सम्झौता भएको थियो ।

श्रोत: अभियान, २०७५/०८/१४

अरुण तेस्रो परियोजना निर्माणमा स्वदेशी उत्पादन प्रयोग गर्नमा जोड

अरुण तेस्रो आयोजनाका लागि भारतीय निर्माण कम्पनीले गिट्टी र बालुवाबाहेक सबै सामग्री भारतबाटै आपूर्ति गर्ने भनिएपछि यहाँका उद्योगी एवम् व्यवसायीमा उत्साह कम देखिएको छ ।

नेपाल सरकार, परियोजना विकासकर्ता एसजेभिएन र अरुण-३ पावर डेभलपमेन्ट कम्पनी प्रा. लि. (एसएपिडिसी) ले संयुक्त रूपमा बिहीवार आयोजना गरिएको अन्तरक्रियामा उद्योग सङ्गठन मोरङका पूर्वअध्यक्ष अशोक मुरारकाले योजनामा लाग्ने सामग्री स्वदेशमै उत्पादन भएको गुणस्तरीय भएकाले सोको प्रयोग हुनुपर्नेमा जोड दिए ।

नेपालमा उत्पादन भएको सिमेन्ट र स्टील गुणस्तरयुक्त छ, यो सामग्री नै प्रयोग गर्न सके उद्योग र व्यापारमा सहयोग पुग्ने थियो उनले बताए ।

उद्योगी विनोद अधिकारीले हामीले उत्पादन गर्ने सिमेन्ट र स्टीलको गुणस्तरका बारेमा अहिले आपूर्ति गर्ने कम्पनीले नमुनाको जाँच गरेर गुणस्तर उपयुक्त छ कि छैन हेर्नुपर्ने तथा उपयुक्त भएमा हाम्रै उत्पादित सामग्री प्रयोग गर्न सम्बन्धित निकायलाई आग्रह गरे ।

पूर्वीपहाडी जिल्लाको सङ्खुवासभा, भोजपुर, धनकुटा हुँदै सुनसरी जिल्लासम्म बग्ने अरुण- विद्युत परियोजनाको चर्चा लगभग विसं २०४२ देखि नै चलदै आएको छ । विसं २०४८ मा एशियाली विकास बैङ्कको लगानीमा निर्माण शुरु गर्ने तत्कालीन सरकारको योजना धेरै लगानी हुने भनेर तुहिएको थियो ।

उर्जाको निकै ठूलो सम्भावना रहेको अरुण-३ को विषयमा पछिल्लो सरकारको चासोले विसं २०७१ मङ्सिर ९ मा अरुण-३ जलविद्युत सम्झौता (पिडिए) को बुदाँ नं ११.३.२(ग) मा भएको व्यवस्थाअनुसार लगानी बोर्डको कार्यालय र परियोजना विकासकर्ताद्वारा संयुक्त रूपमा नेपाल औद्योगिक विकास योजना तयार गरिएको छ ।

सङ्खुवासभा मकालु गाउँपालिका क्षेत्रमा यो योजनाको पहिलो चरणका कार्य प्रारम्भ भइसकेको बताइएको छ । सतरी मिटर अग्लो साढे नौ मिटर चौडाइको पक्की बाँध निर्माण हुने र यसबाट प्रभावित हुने करीब ७०० घर परिवारलाई सरकारले उचित क्षतिपूर्ति पनि दिइसकेको छ ।

यो योजनाको मुख्य उद्देश्य जलविद्युत परियोजनाको निर्माण तथा सञ्चालनको चरणमा आवश्यक पर्ने विभिन्न प्रकारका वस्तु तथा सेवाका स्वदेशी आपूर्तिकर्तालाई पारदर्शी ढङ्गबाट व्यवसायको अवसर उपलब्ध गराई नेपाललाई दीर्घकालीन तथा दिगो लाभ सुनिश्चित गर्नु हो ।

सुनसरी जिल्ला समन्वय समितिका सहसंयोजक कृष्णकुमारी विकले यो योजना सम्पन्न गर्दा स्थानीय मजदुर, प्राविधिक एवम् इन्जिनियर प्रयोग गर्नुपर्ने र यी कामदारलाई पारिश्रमिकमा कुनैपनि विभेद नगरी भारतीय मजदुर र दक्ष जनशक्तिलाई भुक्तानी दिएजस्तै दिनुपर्ने माग गरे ।

उक्त आयोजनाका लागि १४ लाख ४२ हजार ७२७ घनमिटर गिट्टी र बालुवा, चार लाख ५८ हजार आठ मेट्रिक टन सिमेन्ट र ४८ हजार ४०४ मेट्रिक टन स्टीलको आवश्यकता पर्ने जानकारी दिएको छ ।

कुल रू. एक खर्ब चार अर्बको लागतमा पाँच वर्षको अवधिमा निर्माण गरिने भनिएको उक्त आयोजनाबाट ९०० मेगावाट बिजुली उत्पादन हुनेछ । रासस

श्रोत: कारोबार, २०७५/०८/१४

काबेली करिडोर : वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोगका लागि स्वीकृति

काबेली क्षेत्रमा उत्पादन भएको विद्युत् राष्ट्रिय प्रसारण प्रणालीमा जोड्न निर्माण हुने काबेली करिडोर प्रसारण लाइन निर्माणका लागि सरकारले मार्ग प्रशस्त गरिदिएको छ । रुख कटानीको स्वीकृति नहुँदा उक्त प्रसारण लाइन निर्माणमा ढिलाइ हुँदै आएको थियो । यही मङ्सिर १० गते बसेको मन्त्रिपरिषद्को बैठकले सो प्रसारण लाइनको क्षेत्रभित्र पर्ने रुख कटानको स्वीकृति दिएको हो ।

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले प्रसारण लाइन निर्माणको काम गरिरहेको छ । कूल १३२ केभी प्रसारण लाइन आयोजनाको दोस्रो खण्ड निर्माणका लागि स्वीकृति दिइएको हो । दोस्रो खण्डमा पाँचथर-तेह्रथुमखण्ड रहेको छ । सरकारले प्रसारण लाइनको क्षेत्रमा पर्ने टावर निर्माणका लागि तेह्रथुम र पाँचथरका क्रमशः २.९७ हेक्टर र ११.७० हेक्टर गरी कूल १४.६७ हेक्टर वन क्षेत्र प्रयोग गर्न लागिएको हो । ती क्षेत्रका कूल दुई हजार ७२२ रुखबिरुवा हटाउन स्वीकृति दिइएको छ । प्रसारण लाइन लामो समय स्थानीयवासीको जग्गा प्रयोग र वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोगमा रहेको समस्याका कारण समस्यामा पर्दै आएको थियो ।

स्थानीयवासीको अवरोधका कारण आयोजनाको म्याद पटकपटक थप गरिएको छ । आयोजनाको फिदिम जोरसाल खण्डमा जग्गा विवादकै कारण १४ वटा टावर निर्माणमा समस्या रहँदै आएको थियो । जग्गा प्रयोगसम्बन्धी विवाद समाधान भए पनि वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोगमा रहेको समस्या समाधान भएपछि प्रसारण लाइन निर्माणले गति लिने आयोजना प्रमुख दीपेन्द्रराज द्विवेदीले जानकारी दिए ।

उहाँका अनुसार कूल ४० किलोमिटर लामो दोस्रो खण्डको प्रसारण लाइनमध्ये दुई दशमलव आठ किलोमिटर क्षेत्रमा मात्रै तार तान्ने काम बाँकी रहेको छ । आगामी एक महीनाभित्रै वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोगको काम सम्पन्न गरेर प्रसारण लाइनको बाँकी काम पूरा गर्ने तयारीमा लागेको आयोजना प्रमुख द्विवेदीको भनाइ छ । पछिल्लो पटक थपिएको समयसीमा आगामी माघ २४ सम्म रहेको छ । सो अवधिभित्रै निर्माण सम्पन्न गर्न प्रयास गरिने उनले बताए ।

मेचीका पहाडी जिल्लामा उत्पादित विद्युत्लाई राष्ट्रिय प्रसारणमा जोड्न उक्त प्रसारण लाइन निर्माण थालिएको हो । विगत पाँच वर्ष पहिल्यै निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्ने कार्यसूची रहेको भए पनि विभिन्न समस्याका कारण अवरुद्ध हुँदै आएको थियो । झापाको लखनपुरदेखि इलामको गोदकसम्म ३४ किलोमिटरको काम यसअघि नै सम्पन्न भएको हो ।

विश्व बैंकको रु दुई अर्ब ५८ करोड ४० लाख सहयोगमा आयोजना निर्माण भइरहेको हो । दमकदेखि पाँचथरको अमरपुरसम्म ९० किलोमिटरमा १३२ केभी डबल सर्किट लाइन निर्माण हुनेछ । लखनपुर, गोदक, पाँचथरको थापाटार र अमरपुरमा समेत सवस्टेसन तयार भइसकेको छ ।

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले सो प्रसारण लाइन निर्माणमा विशेष चासो राख्दै आउनुभएको छ । उनले दैनिकजसो नै प्रसारण लाइनको कार्यप्रगतिका बारेमा जानकारी राख्दै समस्या समाधानमा समेत सक्रियता देखाउनुभएको आयोजना प्रमुख द्विवेदीको भनाइ छ ।

प्रसारण लाइन निर्माणकै क्रममा रहेको भए पनि 'काबेली बी १' आयोजनाले भने आगामी एक महीनाभित्र परीक्षण उत्पादन शुरू गर्ने तयारी गरेको छ । आयोजनाका निर्देशक कुबेरमणि नेपालका अनुसार आयोजनाको सम्पूर्ण निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ ।

सो आयोजनाको क्षमता २५ मेगावाट रहेको छ । उत्पादित विद्युत् थापाटारमा रहेको सवस्टेशनमा जोड्ने तयारी गरिएको छ । यस्तै सोही करिडोरमा माउण्टेन हाइड्रोले प्रवर्द्धन गरेको २२ मेगावाटको तल्लो हेवाखोला र रैराड हाइड्रोपावरले निर्माण गरेको १० मेगावाटको इवा खोला जलविद्युत् आयोजना निर्माण सम्पन्न हुने चरणमा रहेको छ । ती आयोजनाबाट कूल ५७ मेगावाट विद्युत् उत्पादन हुनेछ ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०८/१४

‘बूढीगण्डकीलाई बहुउद्देश्यीय बनाउनुपर्छ’

विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (डीपीआर) तयार भएर पनि राजनीतिक खिचातानीको शिकार बनेको १२ सय मेगावाटको बूढीगण्डकी जलाशययुक्त आयोजना छिटो बनाउन प्रभावित जिल्लाका जनप्रतिनिधिले दबाव दिएका छन् । आयोजनाको काम छिटो रूपमा अघि बढाउनका लागि गोर्खा र धादिङ्का जनप्रतिनिधि एकमत भएर दबाव दिएका हुन् । काठमाडौंमा बिहीबार भएको बूढीगण्डकी जलविद्युत् आयोजनाको पुनर्वास तथा पुनःस्थापना नीतिको मस्यौदामाथिको छलफलमा दुवै जिल्लाका जनप्रतिनिधिका साथै सरोकारवालाले तत्काल देखिएका समस्या समाधान गरेर तुरुन्तै निर्माणमा जानुपर्ने बताए । चिनियाँ कम्पनीलाई खारेज गर्ने र फेरि प्रवृत्तिसँगै राजनीतिक चक्रमा फसेको आयोजना कसरी अघि बढाउने भन्ने ढाँचा अझै तय भएको छैन ।

मस्यौदामाथिको छलफलमा भने ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालय, परियोजनास्थल गोरखा र धादिङ्का प्रभावित जनता र स्थानीय राजनीतिक दलका प्रतिनिधिले परियोजना छिटो अघि बढाउने सामुहिक प्रतिबद्धता जनाएका थिए । कार्यक्रममा पूर्वप्रधानमन्त्री डा. बाबुराम भट्टराई, पूर्वमन्त्री राजेन्द्र पाण्डे, पूर्वमन्त्री कमला पन्त, नेपाली कांग्रेसका पूर्वप्रमुख सचेतक चीनकाजी श्रेष्ठ, संघीय संसद तथा प्रादेशिक संसदका सांसद र पूर्वसभासद रामनाथ अधिकारी, नेता पशुपति तामाङलगायतले बूढीगण्डकीमा ढिलाइ भएका उल्लेख गर्दै तुरुन्तै निर्माणमा जानुपर्ने बताएका थिए । सरकारले बूढीगण्डकीको स्पष्ट ढाँचा नदिएको तथा विदेशी कम्पनीलाई दिएपछि झन् अन्योल बढेको उनीहरूको भनाइ थियो ।

कार्यक्रममा ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले बूढीगण्डकीलाई बहुउद्देश्यीय आयोजनाको रूपमा अघि बढाउनका लागि विकल्प भएको बताउँदै यसका लागि सामुहिक सहकार्य आवश्यक रहेको बताए । उनले देशको अधिकतम हितलाई मध्यनजर राखेर आयोजना अघि बढाउने बताए । अहिलेसम्म परियोजना अघि बढाउन स्थानीय जनताले साथ र समर्थन दिएको बताउँदै मन्त्री पुनले पुनर्वास तथा पुनःस्थापनाका लागि अघि सारिएको प्रस्ताव समग्रमा वैज्ञानिक आएको र आएका सल्लाहलाई समेत सम्बोधन गरिने बताए ।

कार्यक्रममा पूर्वप्रधानमन्त्री बाबुराम भट्टराईले यो परियोजना अघि बढाउनका लागि आफूले जुनसुकै सहयोग गर्न तयार रहेको बताउँदै परियोजनाका काम ढिलो भएकाले समस्याहरू थपिँदै गएको बताए । उनले अब एकमुष्ट रूपमा मुआब्जा वितरण गरेर अधिग्रहण गरिएको जग्गामा जनतासँग कर नलिने गरी अघि बढ्नुपर्ने धारणा व्यक्त गरे । प्रभावित क्षेत्रका नेता नेपाली कांग्रेसका पूर्वप्रमुख सचेतक चीनकाजी श्रेष्ठले अब पनि अल्मलिएर बसेमा आयोजना नै नबन्ने खतरा रहेको बताए । पूर्वमन्त्री तथा नेकपाका नेता राजेन्द्र पाण्डेले यो परियोजनालाई जतिसक्दो छिटो अघि बढाउनुपर्ने धारणा राखे । छलफलमा बूढीगण्डकीलाई बहुउद्देश्यीय परियोजनामा रोजगारीका लागि स्थानीयलाई प्राथमिकतामा राख्नुपर्ने, कर कट्टा नगरिकन एकमुष्ट मुआब्जा वितरण गरिनुपर्ने लगायतका सुझाव राखेका थिए ।

१२ सय मेगावाटको बूढीगण्डकी परियोजना बनाउँदा ३५ किलोमिटर लामो ताल बन्ने सो आयोजनाबाट प्रभावित क्षेत्रका ३५ सय ६० घरधुरी भौतिकरूपमा तथा ४५ सय ५६ घरधुरी आर्थिक रूपमा विस्थापित हुनेछन् । विस्थापित हुनेमध्ये केहीले मुआब्जा लिइसकेका छन् भने केहीलाई वितरण गर्ने काम भइरहेको छ । परियोजनाका अनुसार अहिलेसम्म गोरखा र धादिङका गरि अहिलेसम्म कुल १८ अर्ब २१ करोड, २२ लाख २३ हजार ८ सय ५० रुपैयाँ वितरण भइसकेको छ ।